

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ

3.
СТРАНА

Дани српске културе у Сегедину

Сијарто посетио Београд

2.
СТРАНА

„Погрешан број” - смех до суза

10.
СТРАНА

Новости из Српске школе

4.
СТРАНА

ПОЛИТИКА

Петер Сијарто иосеџио Београд

Билатерална трговинска размена увећана за 34 одсто

Петер Сијарто и Александар Вучић су, како је саопштено после састанка, разговарали о билатералним односима, европским интеграцијама и ситуацији у региону. Председник Вучић и министар Сијарто су закључили да је у интересу обеју земаља да ниво политичких односа обезбеди и већу економску сарадњу, а посебно већи обим мађарских инвестиција.

„Поздрављено је повећање трговинске размене од 34 одсто, као и повећан извоз Србије у суседну Мађарску”, наводи се у саопштењу.

Председник Вучић је изразио задовољство што су „односи двеју земаља на највишем нивоу у историји” и поздравио најављено одржавање Четврте заједничке седнице влада Србије и Мађарске. Истакао је да у Србији постоји повољно и стимулативно пословно окружење, а мађарска улагања и учешће мађарских компанија у заједничким пројектима су добродошли. Он је изразио захвалност за подршку коју Мађарска пружа Србији у процесу евроинтеграција, као и за напоре мађарских званичника да

„Мађарска ће инсистирати на томе да Србија ове године отвори пет поглавља у процесу преговора о прикључењу Европској унији, јер би то био позитиван сигнал Србији на њеном европском путу”, изјавио је у Београду министар спољних послова и трговине Мађарске Петер Сијарто, током разговора са председником Србије Александром Вучићем

одрже динамику преговора о проширењу.

Четврта заједничка седница влада Србије и Мађарске, која ће бити одржана у Будимпешти до краја године, допринеће даљем унапређењу сарадње у остваривању енергетске стабилности, сложили су се на састанку у Београду министри спољних послова двеју земаља, Ивица Дачић и Петер Сијарто. Они су оценили да ће заједничка седница влада допринети и успостављању боље инфраструктуре и у другим областима од заједничког интереса.

У отвореном и пријатељском разговору двојице министара, који су се у међувремену поново састали 11. октобра у Будимпешти, на састанку министара Вишеградске групе, потврђен је висок ниво билатералних односа и размењена мишљења о актуелним регионалним и међународним темама, наводи се у званичном саопштењу.

Како сазнајемо, ове теме преовладавале су и приликом сусрета Петера Сијарта са премијерком Србије, Аном Брнабић. ■

Премијерка Србије Ана Брнабић:

Србија посвећена раду са националним мањинама

Учествујући на првој седници Савета за националне мањине од сазива нове владе, премијерка Србије Ана Брнабић је поручила да ће свакако приоритети за наредни период бити пуна имплементација акционог плана за остваривање права националних мањина у Србији. Навела је да је завршен и четврти извештај и да је почео рад на петом, додала да се ради у потпуној сарадњи са националним саветима националних мањина, те открила да предстоји и завршетак рада на изменама и допунама закона о правима и слободама националних мањина и закона о националним саветима националних мањина.

„Важно је да као влада што пре пошаљемо у Скупштину на разматрање та два предлога закона и свакако да наставимо да радимо на приоритетима, како су их идентификовали национални савети, а то су образовање и информисање. У том смислу ићи ће средства из буџетског фонда за националне мањине, за информисање на мањинским језицима”, рекла је Брнабић.

Председница владе очекује ускоро и следећи састанак са Националним саветима националних мањина, а сматра да је акциони план жива материја, и да би био потпуно у складу са временом у коме живимо и потребама националних мањина, увек постоји отвореност да се ревидира уколико је потребно.

Директорка Канцеларије за људска и мањинска права Сузана Пауновић рекла је да је Акциони план за остваривање права националних мањина влада усвојила марта прошле године, те да о њему савет редовно разговара и расправља, као и да, у процесу извештавања о том документу уче-

Различитости се у Србији поштују и она ће наставити да води политику захваљујући којој је у ЕУ препознају као једног од лидера у раду са националним мањинама и поштовању њихових права, изјавила је председница владе Србије Ана Брнабић и додала да је изузетно важан континуирани рад са националним саветима мањина

ствује више од 400 особа, те се свакако три месеца прикупљају информације како се спроводе активности на терену.

„Оно што статистика каже је да се у претходном периоду углавном спроводило око 65 одсто активности које су предвиђене у том кварталу и да имамо кашњења у спровођењу неких 10 активности које су углавном везане за почетак реализације одређених пројеката, динамику коју смо утврди-

ли везану за усвајање одређених закона, али свакако очекујем да у наредном периоду ти заостаци и кашњења буду отклоњени”, рекла је госпођа Пауновић.

Такође, како је навела, од почетка године, у процес извештавања укључене су јединице локалне самоуправе у којима живе припадници националних мањина, Савети за међунационалне односе и високошколске установе.

Председник Националног савета мађарске националне мањине Јене Хајнал изразио је задовољство што је председница владе председавајућа Савету националних мањина, што је, оцењује, веома битно, јер је дијалог између националних мањина и владе на таквом нивоу.

„Заједничка сарадња биће у следећим месецима посебно изражена и нама је то важно, јер у законима о људским и мањинским правима су стратегије о култури, о медијима, а да не говоримо о законима о образовању, који су веома битни и значајни”, рекао је Хајнал. ■

НИЈЕ БИЛО РЕЧИ О КОСОВСКИМ ПАСОШИМА ЗА АЛБАНЦЕ СА ЈУГА СРБИЈЕ

На питање да ли се на састанку разговарало са представницима албанске националне мањине, након порука са Косова, да би Албанци са југа, држављани Србије, могли да добију косовски пасош и држављанство, Ана Брнабић је рекла да о томе није било речи и да се може разговарати само о ономе што је у складу са Уставом и законима Србије.

„Нисмо разговарали о томе и нећемо разговарати, јер то нису теме разговора. Теме се тичу институционалних механизма у складу са Уставом и законима Србије, а то никако није у складу са Уставом и законима и самим тим није отворено за дебату”, рекла је Брнабић.

Традиционална манифестација на југу Мађарске

ИДЕНТИТЕТ

Отворени „Дани српске културе у Сегедину“

Након достојне прославе храмовне славе Мале Госпојине у Сиригу, одржане 16. септембра у престоници краљице цвећа, отварањем фото-изложбе о Националном парку „Тара“ у Дому народности у Сегедину, у поменутом граду су у организацији Сегединске месне српске заједнице и Самоуправе Срба у Сегедину 4. октобра и званично отпочели „Дани српске културе у Сегедину“.

На самом почетку манифестације, светковине српске културе која ће трајати до 11. новембра, поздравне речи присутнима упутио је Боривој Рус, председник Сегединске месне српске

Изложбом уметничких фотографија аутора из Мађарске, на којима су представљене лепоте планине Таре, у Сегедину је отворена традиционална културна манифестација, која се наставља низом уметничких и едукативних програма, а траје до 11. новембра

жбе „Фото-сафари Тара 2017.“ у Сегедину. Он се осврнуо и на сарадњу, која је настала између њега и Беле Сабоа, професора фотографије, који већ годинама организује крстарења мајстора фотографија из Мађарске по Та-

грамима „Месеца српске културе у Мађарској“, штавише, ове године су и поједини чланови Удружења уметника „Круг“ боравили у националном парку у Србији и учествовали у свакодневном животу фото-сафарија.

на Тари, које се везују за нашу српску заједницу, манастир Рачу који је директна конекција са Сентандрејом, видели смо место старог скрипторијума, попели смо се и обишли места, која су директна веза са Србима у Мађарској!”, евоцирао је своје успомене Милан Ђурић, који је и сам фотографисао, опробао се у фотографским водама.

Треба рећи да су осим њега, у овогодишњем фото-сафарију из редова српске заједнице у Мађарској учествовали и Иван Јакшић, Богдан Сабо, Иштван Биелик, Андреј Ђерђ и Лазар Которчевић.

Тамбурашки оркестар „Банат“

Посетиоци програма

заједнице, који је подсетио да се „Дани српске културе у Сегедину“ приређују с циљем да се како већински народ, тако и сви које занима култура српског народа упознају са вредностима, разноврсним културним сегментима српске културе, односно, матичне земље Србије.

Председник сегединске српске цивилне организације је потом реч предао Бориши Чолићу, руководиоцу Службе информисања у Националном парку „Тара“, који је изразио своје велико задовољство због отварања изло-

ри. Та сарадња прерасла је у пријатељство. Заљубљеници природе и фотографисања из Мађарске сваке године походе националном парку с циљем да својим објективом овековече природне лепоте. Своја сликана сведочанства о мистичном, чудесном свету Таре затим представљају у Мађарској, гостовали су и у Румунији, а није на одмет поменути да су фото остварења стигла и у Културни и документациони центар Срба у Мађарској.

Био је то кључни моменат, наиме, Тара је важно место добила и у про-

између осталог, и о томе је говорио мајстор фотографије Бела Сабо, који је нагласио да су ове године заједно мотиве и надахнуће на Тари пронашли фотографи из Мађарске, Србије и чланови Удружења уметника „Круг“ из Будимпеште.

И Милан Ђурић, в. д. директора Културног и документационог центра Срба у Мађарској је у свом поздравном говору истакао значај дружења и заједничког рада фото-уметника из Мађарске и Србије.

„Ми смо обишли све знаменитости

У сегединском Дому народности изложено је 26 предивних слика о Тари, које ће, наравно, касније по свему судећи бити представљене и у другим српским живљем настањеним насељима, јер ова поставка заиста заслужује да доспе на што више места.

Након свечаног отварања изложбе, уприличен је пријем, а затим је уследила плесачница. У пратњи Тамбурашког оркестра „Банат“, српске игре је са заинтересованима увежбавао Перица Дунаи, играч КУД-а „Банат“ из Деске.

Предраг Мандић

Ново искуство чланица Радионице „Банаџа“

Запажено учешће на конференцији о текстилу и завршној изложби

У Хевешу је 24. септембра одржана Земаљска текстилна конференција, на којој су се, слично претходним годинама, својим радовима представили приватници и радионице, који се баве првенствено ткањем, па и другом текстилном радиношћу.

Међу учесницима скупа нашли су се и чланови Радионице КУД-а „Банат“ из Деске. Они су на конференцију понели један комплет српске народне ношње, ту се нашла и једна футарка ткани, кецеља и један појас. Сви ови предмети, својеврсни етнограски експонати били су вредновани од стра-

не једног стручног жирија, који је био једногласног мишљења да дешчански материјал заслужује да буде приказан на завршној изложби манифестације где су доспели само најбољи.

Треба рећи да су Дешчани успут посетили и једну од најпознатијих радионица у Хевешу, Задругу за народну уметност и домаћу индустрију, која се бави текстилном делатношћу. Тамо су стекли увид како они функционишу и раде, разменули искуства са својим домаћинима, односно, поставили и повукли паралелу на који начин се води брига о спашавању текстилне грађе у поменутом насељу и Десци.

Наравно, члановима „Баната“ је посета радионици, тачније задрузи у Хевешу била изузетно драгоцене, пошто она у овој форми функционише од педесетих година прошлог века и сви који у њој раде, чине то у пуном статусу, тј. тамо су

и запослени. Иако се делатност радионица у Хевешу и Десци прилично разликује, ипак, сва она искуства, примери, који су презентовани активистима из Деске, били су итекако вредни, корисни.

П. М.

КУЛТУРА

Филмски и позоришни програми „Месеца српске културе“

Пештанска јесен у знаку мултимедијалних културних програма

Нови филм за јубилеј „Српског екрана“

У Културном центру шестог будимпештанског кварта „Етвеш 10“, 28. септембра приређен је програм поводом обележавања 25. рођендана телевизијске емисије „Српски екран“, Мађарског јавног сервиса МТВА. Ова, и данас једина телевизијска емисија на српском језику у Мађарској, у трајању од 26 минута, први пут је емитова-

Међу бројним програмима овогодишњег „Месеца српске културе“ у Мађарској, нашли су се и један документарни и један музички филм, а док су љубитељи театра имали прилику да уживају у позоришној представи у извођењу познатих београдских глумаца

га важније, јесте да се то што радимо, ни у ком случају не може назвати класичним послом, него једном вр-

тељ и сниматељ, који се захвалио и свим учесницима у реализацији овог остварења.

комедији поверене су: Бранки Пујић, Соњи Кнежевић, Ненаду Ђирићу и Милошу Ђорђевићу.

Ова представа се игра већ годину дана, а њено извођење у Будимпешти било је десето по реду. Ово гостовање београдског позоришта реализовано је у склопу „Месеца српске културе“. Интересовање је било заиста велико, о чему говори чињеница да је сала била мала да прими све заинтересоване. Међу многобројним гостима

представи је присуствовао и Раде Дробац, амбасадор Србије и Будимпешти, Вера Пејић Сутор председница ССМ-а, као и представници амбасаде Црне Горе у Будимпешти.

Милош Ђорђевић је овај комад адаптирао и могли би рећи да га је „посрбио“, јер његови јунаци не носе француска имена, већ српска. Радња се дешава у Србији. Како нам је у разговору рекао, комедија забуне је публици много смешнија и интересантнија уколико су у питању наши људи. Тако је и место које се спомиње у представи, Доњи Брђани код Чачка, много смешније, него када чујемо да се радња дешава у неком засеоку код Париза.

„Екипа која је радила на реализацији ове представе је мала, али заиста сјајна. Комедија можда делује лако за играње, али да би била добра и текла у добром правцу, мора да има чврсту структуру. Само тако се долази и до добре импровизације и до те лаке игре, што чини неку комедију добром. Процес да би се до тога дошло је мукотрпан, али и забаван. Ми волимо да играмо ову представу. Поједине сцене у њој просто обожавам и једва чекам да се нађем у тим ситуацијама и да их одиграмо. Много ми је драго да је публика у Будимпешти овако сјајно реаговала од самог почетка представе. Све је испратила како смо ми и желели. Вечер сам импровизовао на местима на којима сам видео да публика ужива“ – рекао је Милош Ђорђевић

А, да је Будимпештанска публика заиста уживала у позоришној представи „Погрешан број“, говори и чињеница да је актере наградила огромним аплаузима и позивима на бис.

(Насћавак на 12. страни)

Снежана Миливојевић

Ђорђе Шибалин

на 12. септембра 1992. године, а њен оснивач и дугогодишњи уредник био је Стеван Поповић. Од тада се много тога променило: број емитовања емисије, њени термини, као и чланови редакције.

Овом догађају присуствовао је и Милош Јанковић, помоћник министра културе Србије, који се обратио присутнима и изразио задовољство што може да присуствује премијери документарног филма „Шајком небу под облаке“, који прати животни пут Момчила Тапавице, за чију реализацију је и Министарство културе и информисања Србије пружило новчану помоћ.

Пре премијере поменутог филма присутнима су се обратили и Милан Ђурић, в. д. директора Српског културног и документационог центра у Мађарској и Снежана Миливојевић, уредник емисије „Српски екран“ и аутор сценарија за поменути документарни филм.

– Од двонедељног емитовања, емисија је 2001. године прешла на недељно емитовање, мењали су се термини и канали емитовања, чланови редакције, структура у оквиру које радимо, технологија рада, али су високи стандарди у раду које смо испред себе поставили пре четврт века, као и наш основни задатак, остали исти све до данас. Поред праћења друштвено-политичког положаја Срба у Мађарској, догађаја на пољу образовања, културе и верских догађаја, као и односа са матицом, трудили смо се да обрадимо и многе друге историјске, историографске, социолошке, документарне теме и различита кретања у Мађарској и региону, која су директно и индиректно утицала на српску заједницу у Мађарској – рекла је Снежана Миливојевић и нагласила:

– Али, оно што је у овом тренутку битно да се истакне и што је од све-

стом мисије. Узимајући то у обзир, мислим да порука коју шаље „Српски екран“ превазилази оквире српске заједнице у Мађарској и добија ширу конотацију и већи домет да Србима у Мађарској, затим Мађарима у Мађарској, нашим сународницима и свима осталима, а има их и ван граница наше земље, прикаже оно што је најбоље и најлепше у српском народу и оно што је заправо његова суштина. Ако смо у томе макар мало успели, мислим да смо постигли нешто – рекла је Снежана Миливојевић и позвала присутне да заједно погледају документарни филм српске редакције „Шајком небу под облаке“, који прати животни пут првог српског олимпијца и познатог архитекте Момчила Тапавице.

Снежана Миливојевић се захвалила и матичној кући, МТВА, Српском културном центру и Министарству културе Републике Србије, на помоћи у реализацији филма.

Након пројекције филма, публици се обратио и Ђорђе Шибалин, реди-

Ово је, иначе, био један од програма приређених у оквиру „Месеца српске културе“ у Мађарској, а поред осталих званица, присуствовали су му и Беатрикс Шиклоши у име МТВА, Раде Дробац, амбасадор Србије у Будимпешти, Вера Пејић Сутор, председница ССМ-а, Борислав Рус, председник ССБ-а и други.

Комедија забуне „Погрешан број“

У Културном центру будимпештанског шестог кварта, „Етвеш 10“, приказана је позоришна представа „Погрешан број“, на текст Боана Дофена и у режији Милоша Ђорђевића.

У питању је комедија забуне, у којој јунаци овог комада покушавају да се ишчупају из паучине грешака које су сами исплели. Погрешан број, погрешан дан или човек, погрешна тема или живот. Све је могуће, а решавајући проблеме, ликови у оком комаду се у њих све више увлаче. Улоге у овој

Детаљ из представе „Погрешан број“

Глумци из Београда на сцени у Будимпешти

Још један резултат сарадње музеја у Макоу и Зрењанину

Дани села у Чанаду обогачени изложбом о Тодору Манојловићу

Под називом „Дани Св. Гелерта“, у организацији Локалне самоуправе села Чанада, 22. и 23. септембра у овом поморишком насељу одржани су традиционални „Дани села“.

У организацији и реализацији ове манифестације учествовала је и Самоуправа Срба у Чанаду, предвођена председником Фрањом Коларом. Наиме, бирано тело Срба је одлучило да за ту прилику својим мештани-

Српска самоуправа у Чанаду представила се мештанима изложбом о Тодору Манојловићу, књижевнику, критичару и драмском писцу, који је са својом првом драмом „Центрифугални играч“ поставио темеље овог жанра у модерној српској литератури. Изложба је плод сарадње музејских установа у Мађарској и Србији

ма у месном Дому народности понуди изложбу о Тодору Манојловићу, књижевнику, књижевном и ликовном критичару, теоретичару и драмском писцу, који је са својом првом драмом „Центрифугални играч“ поставио темеље модерне српске драме.

Треба рећи да је путујућа изложба о једном од највећих европејца српске модерне културе настала захваљујући веома доброј сарадњи између Музеја „Атила Јужеф“ у Макоу и Народног музеја Зрењанин (НМЗ). Поставку, коју је осмислила и приредила Ивана Арађан, кустос-историчар уметности НМЗ-а, док је текстове на мађарски језик превела Аранка Балинт из Историјског архива Зрењанин, публика у Макови већ је имала прилику да погледа, наиме, тамо је 2. јуна било уприличено свечано отварање изложбе, којем су присуствовали многи Срби из Поморишја, међу њима, и представници чанадских Срба. Тада је потекла идеја да се панои који садрже четири целине о истакнутом Зрењанинцу (1883-1968) прикажу и у Чанаду, односно, у Сегедину.

У Дому народности у већ поменутом поморишком насељу свечано отварање поставке уприличено је 23. септембра у 9 сати. У присуству Јелене Гвозденац Мартинов, директорце Народног музеја Зрењанин, аутора поставке Иване Арађан, кустоса-историчара уметности НМЗ-а, Јаноша Фаркаша, начелника села, протојереја-ставрофора Аурела Бекана, месног пароха Румунске православне цркве и других званица, изложбу је отворио Боривој Рус, саветник Самоуправе

Срба у Мађарској, одговоран за јужну регију Мађарске. Он је детаљно представио животни пут и свестрану делатност Тодора Манојловића, а након отварања поставке, публика је имала прилику да кроз текстове на српском и мађарском језику, уз одговарајући визуелни материјал, на паноима погледа четири целине: биографију Тодора Манојловића, његово професионални ангажман, његово пријатељство и сарадњу са мађарским песницима и спомен-собу, која је део сталне поставке Народног музеја Зрењанин.

Треба рећи да су чланови Самоуправе Срба у Чанаду приредили и једно изненађење за своје госте, наиме,

искористивши отварање изложбе о чувеном Зрењанинцу, на увид су им дали драгоцене музеолошке вредности с краја XIX века, везане за српски народ у том месту: школске документе, који датирају из 1895. године, па наомамо. Школски дневници, уџбеници и други предмети измамили су дивљење гостију из Србије са којима ће, како нас је информисао Фрањо Колар, председник бираног тела Срба у Чанаду, потписати „Споразум о сарадњи“. На основу уговора, стручњаци Народног музеја у Зрењанину ће Чанађанима пружити помоћ у сакупљању музејске грађе у селу, њеној обради и поставци, а подршку ће им обезбедити и у организацији, реализацији

РЕПОРТАЖА

изложби, односно, културних приредаба.

Домаћини су потом своје госте из Зрењанина одвели у посету месној српској, односно, румунској православној цркви, а затим су заједно отпутовали у Деску. Тамо су погледали месну српску православну цркву и драгоцену етнографску изложбу у Културном, образовном и верском центру „Свети „Сава“.

Госте је о раду Радионице Културно-уметничког друштва „Банат“ и грађи којом располажу Дешчани, детаљно информисао Кристифор Брцан, председник Културно-уметничког друштва „Банат“. Делегацију музејске установе из Зрењанина је фасцинирала како поставка, тако и она грађа која се налази у власништву удружења, а која је плод дугогодишње сакупљачке делатности активиста Баната.

Том приликом, иначе, постигнут је и договор да ће руководство Народног музеја из Зрењанина пружити помоћ Дешчанима у истраживању старинске паорске народне ношње. Наиме, како рече Кристифор Брцан, „наши преци су се доста рано свукли и ослободили народне ношње“, па баш зато, било би изузетно важно када би у већ поменутом музеју чланови Радионице „Баната“ могли да врше истраживања, пресликавања оних мотива, који су потребни при реконструкцији старе банатске ношње. Оне ношње, која ће следеће године бити цен-

трална тема како „Музичког кампа“, тако и уопште.

Иначе, Дешчани марљиво раде на истраживању старих банатских мотива, а помоћ су већ добили и то од пријатеља из Зрењанина! Циљ је, свакако, реконструкција мушке и женске ношње северног дела Баната, а у томе ће стручну помоћ, свакако, пружити и Народни музеј из Зрењанина.

Што се пак тиче „Дана села у Чанаду“, српској заједници у већ поменутом поморишком насељу у културном делу програма притекли су чланови Културно-уметничког друштва „Банат“. Наиме, они су у шатору за приредбу заинтересованој публици представили лепоте српског фолклора. Дешчани су том приликом одиграли „Игре из Владичиног Хана“ и „Игре из Пчиње“, а није изостао ни оркестарски блок.

П. М.

ЕДУКАЦИЈА

Научно-популарно предавање у Мохачу

Промене у савременом говору често воде језичким недоумицама

Павле Папулин радо се одазвао позиву организатора приредбе, на челу са Зорицом Степанов, а за ову прилику припремио је занимљиво предавање о српском говору и језичким недоумицама.

Имајући у виду да је у Србији покренута акција „Српски на српском“, која прилично простора добија и у медијима, а има за циљ да се српски језик правилно користи, ослобађа туђица и прикаже шта може и шта не може да се говори и да се пише, Павле Папулин је одлучио да свом аудитооријуму изнесе своја свакодневна искуства, базирајући се на говору, пре свега, новинара, који раде у медијима у Србији.

„Језички митови се испредају као бајке, легенде, па чак и као неке свете и непорециве мудрости. Оне имају и тежину. Кад једном у њих поверујемо, тешко ће нас ико касније разуверити да нису истините и да су нас целог живота учили погрешно. Свака грешка у језику има своју причу.“

Управо о тим причама, примерима говорио је Павле Папулин, који је од самог почетка па до краја свог предавања истицао тешкоће, које изазивају гломазне реченице, језичке проблеме са којима се суочавају спортисти, естрадни уметници, па чак и новинари који се радо служе неприкладним речима, туђицама, позајмљеницама из других језика, а не сопственим српским изразима.

Он се у свом излагању осврнуо и на Владету Јеротића, истакнутог српског лекара, неуропсихијатра, психотера-

Гост мохачких Срба и њихових пријатеља, био је Павле Папулин, некадашњи лектор за српски језик на универзитетима у Печују и Сегедину, који данас као пензионер живи у Србобрану. Његово предавање о језичким недоумицама, одржано 23. септембра у Српском клубу, организовале су Самоуправа Срба у Мохачу и месна Српска читаоница

ВРЕМЕПЛОВ

12. октобра 1865. – Рођен је српски научник, географ Јован Цвијић, оснивач антро-географије и геоморфологије у Србији и Географског друштва у Београду (1910). Председник Српске краљевске академије од 1921. до смрти и почасни доктор више иностраних универзитета и академија, председник територијалне комисије на Мировним преговорима у Версају (1919-1920).

12. октобра 1873. – У Чачку је рођена српска сликарка Надежда Петровић, чије је дело снажно утицало на развој модерног српског сликарства. Од око 200 њених сачуваних слика, неке се сврставају међу најбоља дела у српској ликовној уметности.

12. октобра 1897. – У Београд су из Беча пренети посмртни остаци Вука Стефановића Караџића, реформатора српског језика, и сахрањени у порти Саборне цркве.

12. октобра 1918. – Уз звуке композиције „Марш на Дрину“ у ослобођени Ниш у Првом светском рату умарширала је Дринска дивизија српске војске.

13. октобра 1998. – Након седмодневних интензивних преговора и под претњом војне интервенције НАТО-а, председник СР Југославије Слободан Милошевић прихватио је долазак Верификационе мисије ОЕБС-а.

14. октобра 1894. – У Београду је на линији Калемегдан – Славија пуштен у саобраћај први трамвај на коњску вучу.

14. октобра 1941. – Немци су у Другом светском рату стрељали око 6000 цивила из Краљева и околине, због сумњи да припадају покрету отпора.

14. октобра 1944. – У Дубровнику је умро сликар Марко Мурат, први прави и доследни пленериста у српском сликарству. Од 1894. био је наставник цртања у Београду и значајно је утицао на стварање „београдске школе“.

17. октобра 1912. – Србија и Бугарска су, девет дана после Црне Горе, објавиле рат Турској, а 18. октобра придружила им се и Грчка, чиме је отпочео Први балкански рат. За непун месец дана ослобођен је готово цео Балкан.

17. октобра 1972. – У Београду је умро српски принц Ђорђе Карађорђевић, старији син краља Петра Првог, који се одрекао права на престо и посветио војничкој каријери.

17. октобра 1997. – У пожару је изгорело Југословенско драмско позориште у Београду.

18. октобра 1692. – Постао је камен-темељац Петроварадинске тврђаве код Новог Сада, једног од најзначајнијих аустријских стратешких утврђења у борби против Турака.

18. октобра 1842. – Рођен српски политичар, економиста и историчар Чедомиљ Мијатовић, члан Српске краљевске академије, утемељивач Народне банке Србије. Као шеф српске дипломатије са Аустро-Угарском 1881. потписао Тајну конвенцију, као министар финансија увео динар као новчану јединицу у Србији и метарски систем мера.

18. октобра 2000. – Председник Црне Горе Мило Ђукановић одбио учешће у Влади Југославије и zaloжио се за наставак политичког дијалога Србије и Црне Горе о новој државној заједници. Ђукановић је у наредном периоду тражио да две федералне јединице прво добију међународно признање, а потом формирају савез.

пеута и књижевника, академика САНУ, који је покушао објаснити зашто људи, када говоре, употребљавају низ речи које су непотребне. Сем тога, у својој књизи „Човек и његов идентитет“, објаснио је које су то способности које би индивидуа требало да развије да би се сматрала зрелом личношћу.

Павле Папулин је током вечери говорио и о својим доживљајима, искуствима, стеченим док је био директор једне образовне установе, навео низ примера проблема, који су уочљиви у свакодневном говору, међу којима су место добиле и поштапалице итд.

Говорник ни овом приликом није пропустио да истакне да је према његовом мишљењу Иво Андрић онај књижевник, код кога су све речи, све реченице на месту. Његов језик изражавања је савршен, „свако ко је читао Андрића зна да је читао једног класика. Ако реч класик у модерним временима има неки смисао, онда је њен смисао да значи писце као што је Андрић. Његова формула човека, његов концепт културе, одлике његовог уметничког дела, све стоји у пропорцијама које би се могле назвати класичним.“[...]. „Он види све, а његов вид је језик. На том језику мајстор држи своју списатељску руку. На том језику, с друге стране, лежи рука стварности, носећи поруку своје свепроменљивости, плиме и осеке, био-

Павле Папулин

лошких пулсација свег живог и присутног. У томе додиру двеју руку које хоће да пишу, настало је дело речи, изразитости, дубине.“

На крају свог веома занимљивог предавања, Павле Папулин је својој публици саветовао: „Немојте никада говорити дугим реченицама. Оне су велика и опасна замка. За сваког, сем за Андрића и Вука Караџића. Оно што су написали Караџић и Андрић, те дуге реченице без грешке стоје тако, као да су од бетона. Значи, ни додати, ни одузети... Немојте заборавити: највреднија питања су она која имају свега четири-пет речи. А највреднији су они одговори, који имају до петнаестак речи.“

П. М.

Јован Цвијић

Јелица и Средоје Симић из Ловре (2)

ПОРТРЕТИ

Живот се наставља, упркос горчини и ходу по мукама

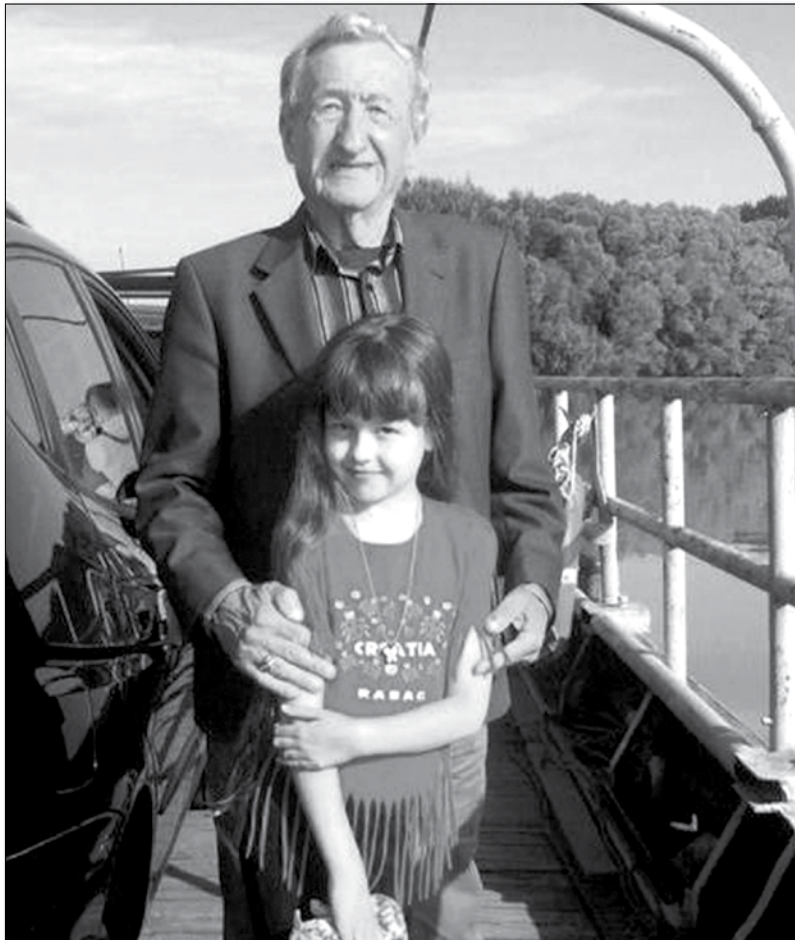
Јелица Симић се радо враћа у детињство у ком су централне фигуре њена мајка, отац и мајчина сестра. Најрадије се сећа њених прича које су њихово детињство маштовито испуњавале:

„Наша мама Милка је једна од првих Ловранки које су завршиле грађанску школу у Ковину. Имала је богомдани дар за лепоту и лакоћу причања. И док је за сав други свет, била ћутљива и повучена у себе, своју децу је обасипала чудесним умећем. Врло ретко

„Сећам се, имали смо пространу, лепу кућу у Ловри, на Великом сокаку. Двориште је било препуно цвећа, а дуж целе куће је била веранда. У срећно доба, на тој веранди су се окупљали пријатељи, увек је било код нас света. Подруми од краја до краја куће, а вина у њима за цело село. А када су нам све одузели, тада је одједном свега нестало: имање и благостање, а са њима и наши посетиоци“, сећа се, у разговору за наш лист, Јелица Симић

пшеницу, јечам, а на њивама уз Дунав, бостан, диње и поврће. Био је на челу села, кмет или биро (мађ. *biró*) и дугогодишњи председник црквене општине. Нико као он није умео тако да поји *Иже Херувими*. Божанствено!“, каже Јелица.

је учио слушајући радио. Имали смо први радио у селу. Отац га је купио пре рата у Бечу заједно са акумулатором. Тада у селу нико струју није имао. Можете мислити како је та справа била магична. Код нас су долазили да слушају Радио Београд, вести и наше песме. Ми деца у осам на спавање, а одрасли уз радио. Био један орашак у авлији, а око њега три-четири клупе. Ту се седело. Једног дана дошла је жандармерија и запленила радио. То је било 1948, а две године после, поново су долазили и целу кућу претресли. Тражили су опет радио, јер је неко пријавио да отац има још један и да потајно слуша „Слободну Европу“. Нису ништа нашли, али су тату одвели. Није га било два дана. Саслушавали су га. Вратио се погнуте главе. Тата је трпео док се није сасвим

Средоје Симић, са унуком Миленом

је негде ишла, али су код нас долазиле рођаке и дружбенице. Међу њима су биле тетка Савета Бечеић, од које смо много тога научили и која нас је бескрајно волела, и стрина Лепосава. Ми деца, иако рођени непосредно пре рата, били смо заштићени од брига који су имали одрасли. Живели смо у свету бајки и играчака. Сећам се да је отац с путовања доносио свима поклоне. Тако је једном Мита добио ваздушну пушку, Средоје дрвеног коњића за љуљање (*hintaló*), а ја лутку која је знала да плаче. С времена на време смо одлазили код кумова у Будим. Кум, који нас је крстио, био је из Калаза, Средоје Белеш. Он је био појац уз проту Вујичића у цркви светог Димитрија у Табану.”

Прича као да мало застаје после ових лепих и сетних успомена на срећно детињство, да би је Средоје наставио на месту оснивања радне задруге, на времену педесетих прошлог века:

„Сеоска земљорадничка задруга је и основана на нашем имању када нам је одузето. Отац се разболео од Паркинсонове болести, није могао да ра-

ди. Морао сам да га заменим, имао сам само 14 година када су ме примили у Задругу. Звала се *Исхиочна свешћоси*, а после *Нови живоић*. Нама није била ни светлост, ни сјај, већ тешки *нови живоић* на који се требало привикнути. Срећом, био сам као дечак физички јак, па ми рад није тешко падао. И у младости се све боље и лакше подноси”.

Како се разговор развија, у Јелици се буде све јаче и теже емоције и успомене. Враћају је све дубље у прошлост:

„Тата је био вредан и цењен човек у селу. Самоук, бистар, отвореног ума за нова сазнања. Узгајао је кукуруз,

БАКА КАО СТУБ ДОМАЋИНСТВА

„Били смо криви што смо имали. А имање су наслеђивале и стицале генерације. Понајвише мамина мама, мајка, Јелена Бечеић Симић, способна и вредна. Њен муж, наш деда Димитрије погинуо је у Првом светском рату на италијанском фронту оставивши иза себе трудну жену. Тако се наша мама родила 1914. на самом почетку Великог рата, као ми пред Други рат. Мајка Јелена, млада удовица са новорођенчетом, откупљивала је млеко у селу и производила сир и путер и све то носила на пијаце од Чепела до Пеште. Добро је организовала посао па су препродавали робу одмах откупљивали, а саму производњу је одлично развила. Снага духа надвладала је њену физичку снагу. Нажалост, нисмо је упознали. Умрла је 1936. године”, рекла нам је Јелица Симић.

Емилија Симић и њен супруг Денис Носев

Она се, како рече, и после толико година, када је у ловранској цркви, још осврће на место где је њен отац некада стајао. Лева певница, у мушком делу цркве.

„Као да га видим и осећам његово присуство. А световне, српске песме

разболео и све до једног дана кад је преломио и одлучио да се одселимо из Ловре. Нашу кућу смо мењали са Мађаром, Шандором Жемберијем, за његов стан у Пешти. Покушали смо да заборавимо Ловру”.

Родитељи су, сећа се Јелица, говорили српски и сањали на српском.

„Ту, у Ловри, били су наши животи, успомене, гробови наших предака. Били су као истргнуте биљке. Тата се упокојио 1968. у 64. години. Није дочекао да види шуму канадских топола коју је он посадио, ни

младе храстове и багремове како су ојачали и винули се небу под облаке, нити је икада више крочио у свој јабучњак, или пробао зрела пшенична зрна са своје њиве. Мама се упокојила 1982. у 68. години и обоје су били сахрањени у Пешти. Када је умро брат Мита, 2007, сахрањен је у Ловри, па смо одлучили да се након пуно година вратимо. На ловранском гробљу смо саградили породичну крипту. Вратили смо наше покојне родитеље који почивају сада заједно са својим сином, са мајком Јеленом, прабабом Гаком и прадедом Гаврилом. Како је човек старији, вуку га корени.”

(Нашавак у следећем броју)

Славица Зелковић

НЕСТАЛО БЛАГОСТАЊЕ – ИШЧЕЗЛИ ГОСТИ

Када је породица Симић остала, такорећи, без свега, долазили су им само очев брат, чича Љубомир, свако јутро и вече, као и бивши учитељ Светозар Ђосић и свештеници Александар Бајронт и Душан Вујичић.

„Отац је у неверици и даље чекао госте. Сећам га се како је седео на нашој веранди и ослушкивао капију, очекивао је да зашкрипи. Паркинсонова болест је болест старијих људи, али се наш отац разболео са четрдесет година. Све од стреса и од страха да ће опет због нечега доћи, да ће опет лупати у прозор и водити га у полицију на саслушање”, сећа се Јелица Симић.

СЕЋАЊА

Живој између угарској чекића и српској наковња

Слика наговестила судбину патријарха
Лукијана Богдановића

Позната слика Уроша Предића, на којој је овековечен лик патријарха Лукијана Богдановића, сведочи о драматичним годинама уочи укидања српске аутономије у Војводини, српској неслози на просторима Угарске, али и о несрећној судбини једног од најмлађих поглавара Српске православне цркве

Српски политички прваци у Војводини, нарочито представници радикала, оптуживали су патријарха Лукијана Богдановића за разбацавање црквено-народног новца и присност са угарским властима. Представници угарских власти, пак, вршили су притисак на њега да измени своје седиште из Сремских Карловаца у Будимпешту и да уведе помоћног епископа – суфрагана, све како би ограничили његову власт и одвојили га од народа. Патријарх Лукијан Богдановић (1867-1913) није испунио жеље ни једних ни других: ни-ти је предао народним представни-

ни борбе, него само реда и рада". На путу ка тој утопијској луци, испречили су се нови подивљали таласи, овог пута планинске речице Ахе у аустријској бањи Бад Гаштајн. Патријарх Лукијан отишао је у ову бању на опоравак 1913. године и 1. септембра не-стао. Дописник „Правде“ из Будимпеште извештавао је читаоце да има поуздану информацију да је „његова светост“, наводници су дописников знак омаловажавања, побегао са извесном госпођицом. „Жена је у питању“ поручује наслов тог чланка забринутим верницима. Тек крајем октобра, после дуге потраге, стигао је страхан деманти „поузданих“ информација овог новинара. Патријархов обезглављени леш пронађен је у речици Ахе, чије су брзе струје унаказиле тело поглавара СПЦ-а. До данас се нагађа да ли је патријарх у шетњи, у тренутку непажње, случајно пао у реку или је његова смрт била насилна. Меланхолија и повученост у себе које су обузеле патријарха у последњим годинама живота иду у прилог првој тези, да је био одсутан и непажљив, док његово упорно одбијање да се препусти притисцима који би свели Карловачку митрополију на аустро-угарску испоставу, иду у прилог другој тези, да су угарске власти ту умешале своје прсте.

СНН

Платно на којем је представљен патријарх Лукијан чува се у Патријаршији СПЦ-а

БРОД ПУН ЗАВИСТИ, ЗЛОБЕ И НЕСЛОГЕ

Ступајући на трон српских патријараха, 25. септембра 1908. године, патријарх Лукијан је овако описао стање у српској цркви и народу: „На пучини овој бесни, на нашу велику жалост и грдну штету нашу, већ годинама непрекидно силна бура, усковитлана неповољним приликама, али признајемо искрено, и нашим ниским страстима, злоробом, завишћу, мржњом, те отуда и неслогом... По том узбурканом мору плови брод наше свете Цркве“, говорио је тада патријарх Лукијан.

цима на управљање богато црквено добро у Даљу, нити је икада прихватио да се пресели у Будимпешту и да му именују помоћника.

Угарима се није свиђало његово опирање да им под ноге баца тешко стечену српску аутономију, док су га српски политички прваци оптуживали да је „однарођен“. Лик патријарха који је имао тек 41 годину када је дошао на чело СПЦ-а и који је управљање српском црквом (1908-1913) провео између угарског чекића и српског наковња, овековечен је на импозантној слици из 1910. године „Узбуркано море“, рађеној по његовој наруџбини.

Необично, Лукијанова жеља била је да га чувени сликар, Урош Предић, портретише како гологлав, клечи на коленима, без митре и жезла, ознака патријаршког достојанства. Инсигније које је примио две године рани-

је, када је устоличен за првојерарха српске цркве, стављене су под ноге светом Николи, док Лукијан, клечећи пред свецем заштитником своје породице, испруженом руком показује на немирно море у чијим се тамним, подивљалим таласима назире брод са српском заставом, спреман да потоне у бездан. Свети Никола у рукама држи отворено Јеванђеље са утешном поруком: „Претерпјевији же до конца, тој спасен будет“, док иза патријархових леђа, положене на ниском ормару видимо изгужване царске привилегије и испод њих, у плитком рељефу библијску сцену – Каин убија брата Авеља.

Слика Уроша Предића чувана је у Патријаршијском двору у Сремским Карловцима. Одатле је склоњена током Другог светског рата и данас је у Патријаршији у Београду, у великој

ватно и патријархови сарадници Иларион Зеремски и протојереј Јован Вучковић – каже Радовановић.

Симболичке представе згужване српске аутономије и братоубиства, оживеће у стварности две године касније. Одбацивањем низа закона јула 1912. године практично је укинута црквено-просветна аутономија угарских Срба, а повицима „Проклет био!“ упућеним патријарху Лукијану на митрополијском збору у Новом Саду из септембра исте године, народ је означио кога сматра кривцем за такво стање. Ипак, нешто друго је судбинско на овој слици. Нешто у тамној, злокобној позадини: побеснеле, мрачне воде.

Лукијан никада није дочекао да уведе брод српске цркве „у оно тихо пристаниште, у којем нема ни буре,

Патријарх Лукијан Богдановић

БУРНА ВРЕМЕНА У ЦРКВИ, НАРОДУ И ЕВРОПИ

Набујале воде и бесни таласи који прете рушилачком снагом имали су посебно место у судбини последњег карловачког митрополита и патријарха српског Лукијана. Говорио је он о њима већ у својој приступној беседи на дан када је устоличен за првојерарха српске цркве. Та бура само је јачала за време његовог управљања српском црквом и доносила нове поразе. Раздор између политичких представника Срба и врха СПЦ-а био је све већи, мађаризација и ограничавање српске аутономије све јачи, а Први светски рат приближавао се као неизбежан догађај.

Приморани да рајују кроз свој народа (23)

Свирепо убијање српских цивила

Пролазећи кроз град, млади Ловранин, Жарко Ристов застале на трен. Око велике ватре, скрштених ногу и са фесом на глави седели су босански војници. Он им се приближи, застале и мало ослушну. Један крупан Босанац поче да се хвали како је у неком селу поред Дрине кињио и убијао српску нејач.

— Е, мој Заиме, шућур Алаху, да сам знао да је овај рат тако рахатли, валах, и раније бих пош'о на џихад! — насмеја се Босанац. Остали му се задовољно придружише.

— Већ ти се осладило, мој Хасане? — церакао се Заим.

— Јес', валах, баш тако. Тек што смо прешли Дрину, уђосмо ти ми у неко каурско, влашко село. Пофатасмо око двадесетак чељади, жена и ђеце. Везасмо их конопцем, једно за друго, па их дотјерасмо до неке механе. Оне српске крмке још испред механе постројисмо уза зид, па их стрељасмо. Е, у то, безбели, наш цугсфирер Сулејман Салихагић рече: „Стани болан, није вајда да узалуд трошимо метке. То ће ваљат кад србијанску војску будемо таманили. Нож је за ову пашчад, а не метак!”

— Бисмилах! Како часни Куран каже: „Они који се супротстављају Алаху и Посланику Његову биће, сигурно, међу оним најпониженијим!” — рече озбиљним гласом један старији муслиман.

— „То је казна за Алахове непријатеље — Ватра у којој ће им вјечна ку-

„Тек што смо прешли Дрину, уђосмо ти ми у неко каурско, влашко село. Пофатасмо око двадесетак чељади, жена и ђеце. Везасмо их конопцем, једно за друго, па их дотјерасмо до неке механе. Оне српске крмке још испред механе постројисмо уза зид, па их стрељасмо”, хвалио се Хасан, босански потурчењак

ћа бити, као накнада што су ајете и знакове Наше стално порицали!” — потврди Заим са још једним цитатом из свете књиге ислама.

— Амин! — рекоше сви у глас.

— Ал' бијаше тамо и нека лијепа ђевојка... — настави своју причу Хасан. — Никада прије нисам видео так'е

ФЕЛТОН

очи. Уфатисмо је, па је тамо на хасталу средисмо. Испрва се мало и опирала, ал' кад јој је Химзо својим ручердама одаламо ђушку по њушки, валах, одмах је изгуб'ла свијест. Изређасмо ти се ми лијепо. Братски, све један за другим. Ах, мерака! Једва пријеђосмо преко Дрине, а ми већ... Севап, јаране мој, севап...

— Алаха ми, баш сте се науживали — примети један крезави Босанац.
— Јесмо, валах, док она кучка није насрн'ла на Мехмеда Бошњака. Ногом га је удар'ла у слабине. Јадан Мехо, одмах се срушио од бола. Е, виђесмо ти ми, шејтан однио шалу, зграбисмо је јопет, па је везасмо за хастал. Мехо устаде, извади чаквију па јој прво одсијече лијеву, а послје и десну сису. Мајку јој влашку јебем! Хја, вришти кучка, а ми јој махрамом везасмо уста. Онда се Мехмед Бошњак сјети да јој огули кожу на леђма. Послије тога више није вриштала, само је стењала к'о крава прије но што ће се отелити. Онда, барабар, покласмо и осталу каурску пашчад.

— Аферим, браћо! — добази један разроки муслиман који је до тада слушао у тишини.

Жарко Ристов се зграну. У њему се сломише и срушише сви светови. „Боже, у шта се овај свет изметнио?” — питао се у себи.

Драгомир Дујмов

Водич за савршену личну хигијену

Оно што нисмо знали о учесталости хигијенских навика

Колико често треба прати косу?
Кратак одговор би био да нико не мора да пере косу сваки дан. Све зависи од вашег типа коже. Уколико имате нормалну до суву кожу, једном или двапут недељно је сасвим довољно.

Колико често треба прати зубе?
Америчко дентално удружење саветује да перете зубе најмање двапут дневно, по два минута, иако није прецизирано у које доба дана би најбоље било прати зубе. Док год их перете марка пред спавање, биће све у реду. Док спавамо, пљувачне жлезде производе мање пљувачке, а наши зуби су тада подложнији каријеси.

Када је најбоље ставити дезодоранс или антиперспирант?

Већина антиперспираната има дејство у трајању од 24 сата, што је сасвим довољно да свежи изгурате дан на послу.

Колико често се треба туширати?

Ако питате дерматологе за мишљење, већина нас се тушира сувише често. Према истраживањима, једном на свака два до три дана би било иде-

Када је реч о вашим свакодневним хигијенским навикама, можда мислите да обављате све како треба. Ипак, у случају да сте направиле неки пропуст, сакупили смо најбоље савете лекара и стручњака широм света, да будете што здравији и чистији

ално, мада учесталост зависи од дела света у којем живите и од тога колико често вежбате.

А да ли је боље туширати се увече или ујутро? Одговор зависи од великог броја фактора. Уколико имате масну кожу, боље је туширати се увече.

Колико често треба користити конач за зубе?

Америчко дентално удружење саветује чишћење зуба концем једном дневно, мада извештај из августа 2016. године указује на то да ефикасност коришћења зубног конач заправо никад није научно доказана, те постоји могућност да није ни потребно.

Да ли треба користити течност за испирање уста?

Коришћење теч-

ности за испирање уста са додатком флуора дефинитивно спречава настанак каријеса, али то не треба чинити одмах након прања зуба, упозорава британски Национални здравствени сервис. Испирање, у суштини, није толико неопходно колико само прање зуба, а није сваком ни потребно.

Колико често треба чистити и сећи нокте?

Све зависи од жељене дужине, али би идеално било на сваких недељу дана или две недеље.

Колико често треба чистити наочаре?

Док год их чистите редовно, све ће бити у реду, пише *Ојшомејру Аустралиа*. А „редовно” значи да не дозволите да постану толико прљаве да вам се ствари „магле” пред очима. Уколико се то догоди, не користите никако мајицу. Није вам потребан ни спреј — једноставно оперите наочаре помоћу мало топле воде и детерџента за судове и осушите их памучном крпцом.

Када треба да замените бријач?

Зависи од врсте бријача, али, у суштини, када почнете да осећате као да повлачи вашу кожу, или да је једноставно туп. Уколико желите да сечиwo остане оштро што дужи, исперите жилет врелом водом сваки пут након употребе и оставите га да се осуши. ■

ЖИВОТНИ СТИЛ

НЕВЕН *Отворени дан у Српској школи „Никола Тесла“*

Електронским дневницима појачан надзор над ученицима

Тог јесењег суботњег дана, 30. септембра, сви заинтересовани родитељи су посећивали часове и из прве руке добили жељене информације. Отворени дан је био увид у начин предавања и учења. Овога пута је био велики одзив родитеља, а приметан је био и број оних који планирају да следећег септембра своје дете упишу у нашу школу на Тргу ружа.

Пленарни део родитељског састанка, због грађевинских радова на школској згради, одржан је у свечаној сали Текелијанума. Директорка др Јо-

У Српском забавишту, основној школи, гимназији и ђачком дому „Никола Тесла“ у Будимпешти, почетком ове школске године приређен је „Отворени дан“. Била је то прилика да се ђачки родитељи ближе упознају са радом ове васпитно-образовне установе

ци. Родитељима је омогућено да уз помоћ шифре прате постигнуте резултате деце. Управо електронским путем родитељи ће убудуће морати

виси од ђака, али и од њихових разредних старешина. У појединим одељењима је после наставе доста лоша ситуација, док је као позитиван при-

показује да ли је ученик уплатио исхрану или није. Онај који није обавио уплату, без обзира на узраст, тога дана неће моћи да се храни у школској кухињи.

Директорка је указала и на важност избора новог састава школског сена-та, родитељске организације и округлог стола. Свако одељење је дужно да по једног родитеља кандидује у школски сенат и родитељску организацију.

На крају свога говора, директорка је указала на важност поштовања фи-

ванка Ластих је срдечно поздравила окупљене родитеље. Уравница српске школе је свој говор фокусира на неколико важних тема и тачака.

На самом почетку своје беседе, др Ластих је опширно говорила о употреби, приступу, сврси и функцији електронског дневника, који је од првог септембра преузео улогу досадашњег традиционалног дневника. Ипак, професори ће током ове школске године још увек попуњавати и папирне дневнике, али се очекује да од следећег септембра њихову улогу у потпуности преузму електронски дневни-

ци да потврде намеру свога детета да путује кући. Све се ово чини како би се контрола ђака још више усавршила и како би се сарадња са родитељима продубила.

Говорећи о количини и квалитету исхране директорка је указала на позитивни помак, али и на ригорозне законске мере које стриктно одређују састојке хране, минималну употребу соли и зачина, и прописују количину оброка.

Директорка је говорећи о реду и чистоћи учионица за време и после наставе, истакла да то у великој мери за-

нер истакла учионицу 9.г разреда, у којој после часова влада максималан ред.

Јованка Ластих је затим споменула одржавање хигијене у тоалетима ђачког дома, као и неке негативне појаве око одржавања чистоће у случају појединих ђака.

Др Јованка Ластих је скренула пажњу и на важност употребе електронске картице, која служи за регистрацију ученика како би се знало да ли се налази у школској згради или ђачком дому. Картица служи за излазак и улазак, али се користи и за исхрану. Она

нansiјске дисциплине. Уплата исхране је од посебне важности. Већина родитеља и ђака придржава се ове дисциплине, али код неких родитеља ова обавеза често остаје неиспоштована.

После завршеног пленарног родитељског састанка, родитељи су пошли у школу на Тргу ружа, где су разредне старешине одржале родитељски састанак по одељењима. Још истога дана успешно су заседили: школски сенат, родитељска заједница и округли сто.

Д. Д.

Програм Српске основне школе у Батањи

Најмлађи Батањци угостили најстарије суграђане

Дан старих је и ове године обележен у Српском забавишту у Батањи. Пригодан програм полазника забавишта, 29. септембра, био је намењен најстаријим суграђанима, бакама и декама, као и некадашњим просветним радницима ове установе. На почетку програма који је финансирао Српски педаго-

шки и методолошки центар, све присутне је поздравио директор батањске Српске основне школе Никола Ђенеш Екбауер.

Зачула се затим песма малишана свих забавишних узраста. Они су отпевали песмице: „Јабучице црвена“, „Кад смо били бебе“, „Дуње ранке“ и друге. Малишани су својим гости-

ма отпевали и одрецитовали стихове и на српском и мађарском језику. Домаћини су, такође, драгим гостима уручили поклоне које су сами написали.

Пред крај програма, деца су одрецитовала Змајеву песму „Стара бака“, а програм је завршен музиком која је повела децу у колу.

За разноврсност и разиграност читавог програма побринуле су се васпитачице: Марица Шкорка Шимон и Беата Рафаи Путнок. Уследила је додела диплома и награда за ликовни конкурс на тему „Дан старих“, а одмах након тога и одлична закуска, у којој су могли да уживају и гости и домаћини.

С. К.

Позив за предлагање кандидата за
**СВЕТОСАВСКУ НАГРАДУ
И ПОВЕЉУ САВА ТЕКЕЛИЈА**

Позивамо вас да дате своје предлоге за кандидате за добијање *Светосавске награде 2018*. У обзир долазе заслужни појединци или организације, који су својом дугогодишњом делатношћу знатно допринели очувању српства у Мађарској. Такође вас позивамо да пошаљете своје предлоге за доделу награде *Повеља Саве Текелије 2018*. Ово признање се додељује појединцима или организацијама који су допринели очувању културних и верских добара Срба у Мађарској. Према Правилнику ССМ-а о додељивању награда, који се налази на веб страници www.szerb.hu, предлоге са детаљним образложењем могу да дају чланови Скупштине ССМ-а, месне српске самоуправе, српске цивилне организације, институције ССМ-а и појединци, припадници српске заједнице.

Предлози се достављају писменим путем на адресу Самоуправа Срба у Мађарској (Szerb Országos Önkormányzat, 1055 Budapest, Falk Miksa u. 3.), са назнаком „Предлог за Светосавску награду ССМ 2017”, односно „Предлог за Повељу Сава Текелија 2017”. Предлози се могу доставити и електронским путем, на адресу: ssm@t-online.hu.

Рок за приспеће ваших предлога је **15. новембар 2017. године**. Предлози који стигну после овог рока се неће разматрати, па вас зато молимо да своје предлоге пошаљете на време.

Самоуправа Срба у Мађарској (тел: +36 1 331 5345; имејл: ssm@t-online.hu)

Културни и докуменџациони центар
Срба у Мађарској

**РЕЗУЛТАТИ КОНКУРСА ЗА СУФИНАНСИРАЊЕ
ПОЈЕДИНАЧНИХ КУЛТУРНИХ ПРОГРАМА СРБА У МАЂАРСКОЈ
ЗА ПЕРИОД СЕПТЕМБАР 2017 - ЈАНУАР 2018. ГОДИНЕ**

Редни број	Име организације	Назив пројекта	Одобрена средства у форинџама
1.	Батањско удружење за очување културе и традиције	Дан српске културе у Батањи	100.000
2.	Српска самоуправа у Сегедину	Српско вече и бал	50.000
3.	Српска православна општина и парохија Вашархел	Мала Госпојина, слава	80.000
4.	Српска самоуправа у Десци	„Банатски сабор“	100.000
5.	КУД „Банат“	„Ајваријада“, Деска	Пројекат није одобрен
6.	КУД „Опанке“	Путни трошак за „Ајваријаду“ и „Фолк фест“ у Десци	154.000
7.	СПЦО Деска	Прослава Св. Николе, Деска	Пројекат није одобрен
8.	КУД „Весели Сантовчани“	„Банатски сабор“ у Десци (пут)	100.000
9.	Српска самоуправа у Сантову	Дан српске културе у Сантову (слава)	100.000
10.	Српска самоуправа у Ловри	Гостовање и наступ на „Фолк фесту“ у Десци	120.000

ВИШЕДНЕВНИ ПРОГРАМИ

Редни број	Име организације	Назив пројекта	Одобрена средства у форинџама
1.	КУД „Табан“	Семинар српског фолклора	150.000
2.	Печујско барањско српско удружење	Историја и књижевност која нас спаја	80.000
3.	Сегединска месна српска заједница	Дани српске културе у Сегедину	100.000

ИЗДАЊА

Редни број	Име организације	Назив пројекта	Одобрена средства у форинџама
1.	Удружење уметника „Круг“	Каталог Удружења „Поглед у круг“	131.000
2.	Српска самоуправа XIII кварта Будимпеште	Српска традиција и кулинарство	Пројекат није одобрен

ИНФО СЕРВИС

Сегединска месна српска заједница и Сегединска српска народна самоуправа срдечно вас позивају на

**ДАНЕ СРПСКЕ КУЛТУРЕ
У СЕГЕДИНУ**

Од 4. октобра до 5. новембра 2017. године

19. октобра – Дом мањина (Улица Островски бр. 6) 17:00 – Свечано отварање изложбе о животу и раду књижевника Тодора Манојловића из Зрењанина

21. октобра – екскурзија у Сентандреју: разгледање српских знаменитости

26. октобра – Сегедински српски клуб (Ул. Шомођи бр. 3) 17:00 – Представљање Српске радионице „Златне нити“ из Деске

4. новембра – Српска црква и Сеоски дом – Деска 16:00 – „Банатски сабор“ Сабор духовне и народне песме и народне музике

8. новембра – Дом мањина (улица Островски бр. 6) 18:00 – Српска плесачница уз учешће чланова КУД-а „Банат“ из Деске

11. новембра – Сегедински српски клуб (Ул. Шомођи бр. 3) 17:00 – Свечано завршно вече

Реализацију манифестације омогућили су: Културни и докуменџациони центар Срба у Мађарској, Комисија за образовање, културу и спорт Сегединске градске самоуправе, Република Србија – Покрајински Секретаријат за културу и јавно информисање АП Војводине; Фонд Министарства за хумане ресурсе Мађарске

**ВЕЧЕ ФОЛКЛОРА КУД-а
„ОПАНКЕ“**

20. октобра 2017. од 19.30 ч.

За добро расположење побринуће се оркестар „Бабра“

Ferencvárosi Művelődési Központ
Budapest, IX Haller u. 27

Улазице:

За одрасле 800 фт, за ђаке 500 фт

**КОНЦЕРТ АНСАМБЛА
„ВУЈИЧИЋ“**

23. октобра 2017. од 20.00 ч.

Наступају:

Левенте Серењи и Ласло Толчван

Kongresszusi Központ

1123 Budapest, Jagelló u. 1-3.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ
СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✦ Издавач: Канцеларија Самоуправа Срба у Мађарској ✦ За издавача: др Јадранка Гергев ✦ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ✦ На захтев издавача листа, уредништво не лекторисхе текстове појединих аутора из Мађарске, што значи да одговорност за стил, језик и објављене чињенице преузима аутор. ✦ Финансијер: Министарство за људске ресурсе Мађарске (Emberi Erőforrások Minisztériuma) ✦ Фоторепорџер: Иван Јакшић ✦ Сегединске редакције: Nagymező u. 49, 1065 Budapest ✦ Пошџанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat Hivatala, Szerbi Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Имејл уреднишџтва: snnbudimpesta@gmail.com ✦ Web: www.snnovine.com ✦ Графички прелом листица: Карол Сабо ✦ За шџтамарију Alfa Press Design Kft: Ференц Ибош ✦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✦ HU ISSN 2061-0238

КУЛТУРА

Филмски и ликовни програми „Месеца српске културе“

Пештанска јесен у знаку мултимедијалних културних програма

Пројекција филма
„Фанк и Ластиш Црног
Зуба“

(Наславак са 4. стране)

Култни филм „Фанк и Ластиш Црног Зуба“ фронтмена музичког састава „Дисциплина кичме“ Душана Којића Које, који говори о ранијој музичкој сцени Београда, приказан је 16. септембра, у Српском културном центру у Будимпешти.

Радња филма дешава се у Београду 2004. године. Црни Зуб (Која) креће у акцију и потрагу за квалитетним

Изложба и вече сатире у Српском културном центру

Александар Чотрић и Слободан Каштаварцац

садржајем. Снимајући застарелом камером свет око себе, у Клубу „Академија“ организује пет ексклузивних градских догађаја где, свирајући електричну гитару, импровизује и ствара музику „на лицу места“, заједно са еминентним београдским музичарима различитих генерација.

Анимирани кадрови припреме, лутања и доживљаја Црног Зуба током акције приказују се на зиду иза музичара, као и у паузама између импровизација. После 88 минута интензивне потраге, акција је успешно приведена крају.

Након пројекције, присутне је поздравио Милан Ђурић, в. д. директора Српског културног и документационог центра, и најавио госта, Душана Којића Коју, који се обратио бројним гледаоцима и одговарао на њихова питања. Како смо те вечери чули, многима је било тешко да гледају филм седећи, јер их је музика мамила да устану и заиграју уз звуке Којине гитаре и музику Микија Ристића, Васиља Хаџиманова, Цанета, Немање Аћимовића, Зеркмана, Којота и многи других.

Овај филм је своју премијеру имао 2009. године. Од тада није изгубио на

Драгутин Минић Карло

актуелности, јер показује музичку сцену Београда, која може бити и музички документ једног раздобља с почетка XXI века у Србији.

Изложба слика
Слободана Каштаварца

Изложба слика „Златни пресек“ академског сликара Слободана Каштаварца из Београда отворена је у галерији Српског културног центра у Бу-

Бојан Љубеновић

димпешти. Поставка се састоји од 13 радова рађених комбинованом техником акрила и златних листића.

Поставку је 27. септембра, у оквиру „Месеца српске културе“, отворио Милан Ђурић, в. д. директора Културног и документационог центра Срба у Мађарској. Отварању су, поред великог броја љубитеља уметности, присуствовали и Раде Дробац, амбасадор Србије у Будимпешти и Небојша Кузмановић, заменик покрајинског секретара за културу АП Војводине.

Рад Слободана Каштаварца најбоље описују речи Радомана Кањевца, који каже: „Слободан Каштаварцац нема поређења у нашем сликарству. Он је особен, свој, потпуно уверен у своју уметничку истину и виши смисао онога што ради. У исто време савремен и традиционалан, апстрактан и конкретан, на дасве оригиналан, ослоњен на традицију, у корак са сопственим временом, он је сликар који не осваја на први поглед, али осваја заувек. Чудни симболи на његовим сликама - каткад жива бића, каткад небеска тела - сведоче један свет, у којем је све на свом месту, у складу са временом и свемиром. Од својих раних радова, који су се овлаш ослањали на ромејску поетику, до савремених великих формата, мурала и графита, он корача сопственом стазом,

не одступајући никад ни за корак од онога што је суштина његовог бића и лепота његовог стила. На сликама Слободана Каштаварца понекад можете видети нешто једноставно, али никад ништа јефтино.“

Између осталог, Кањевац истиче да је реч о самој емоцији; о линији која полази из срца и завршава на платну, као на длану посматрача. Према његовим речима, уметност је, пре свега, у срцу уметника, па тек онда у оку посматрача.

„Сликар је човек метафизике, њега није могуће разумети једноставним мерилима. Сликар је човек који више верује у људе него у уметност. Ни код једног другог уметника се не може осетити људскост као код сликара и ни код једног уметника се

лакше не види дело, него код сликара. Само је сликар, у часу највећег растројства, могао да слика сунцокрете. Песник и сликар су браћа, можда и због тога што су најважнија дела, речи и слике, написали и осликали ненамерно. Из неке подсвесне жеље да досегну висину једног сликара и песника имају слике, иако се данас, као и код сликара, оне сматрају превазиђеним. За песничку слику довољна је машта, али за сликареву то није довољно. Слика говори оно што није могуће изразити речима. Зато је сваки покушај објашњавања слике, као и покушај дефинисања љубави, осуђен на неуспех“, рекао је Радоман Кањевац.

Слободан Каштаварцац рођен је у Београду 1952. године, а дипломирао је 1980. године на Факултету ликовних уметности - Сликарски одсек, у класи проф. Раденка Мишевића. Члан је Удружења ликовних уметника Србије УЛУС, од 1981. године. Излагао на око двадесет самосталних и преко двеста групних изложби у Србији и иностранству. Живи и ради у Београду.

Након отварања изложбе, присутне су својим афоризмима насмејали афористичари: Александар Чотрић, Драгутин Минић Карло, Бојан Љубеновић и Владимир Ђалић.

Д. К.

НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА

Владарке српских земаља (4)

СРПСКЕ ЗЕМЉЕ ВОЂЕНЕ МУДРИМ ПОТЕЗИМА СУПРУГА ЊИХОВИХ ВЛАДАРА

Савезничка војска је без деспота наставила покрет преко Куманова ка Овчем пољу, где је дошло до одлучујућег боја на дан 5. јула 1413. године. Муса је изгубио ту битку и опет покушао да побегне, али је достигнут на горњем току речице Искар, где је збачен са коња и удављен у води. Пошто је српска тешка оклопна коњица у тој бици код Чамурла на Овчем пољу задала Мусиним трупама одлучни удар, захвални челеби Мехмед је отишао у Едирне, где је проглашен султаном целог турског царства, а победник Ђурађ је у Крушевцу дочекан великим слављем. Иако је он и касније остао господар посебне српске области, његови односи с деспотом Стефаном су били толико присни да је и Угарима и Турцима и Млечанима коначно било јасно да су његове и деспотове територије већ спојене у једну државу.

За све ово време, па и касније, Ђурђева мати Мара је водила рачуна о државним пословима на њиховим поседима на Косову. И око годину и по дана после Ђурђевог победе над Мусом, кад му је било негде око четрдесет година, припреме за долазак његове веренице Ирене Кантакузин у Србију су биле окончане и њихова свадба је прослављена 26. децембра 1414. године. Још се, нажалост, не зна где је то славље било, али се из дубровачког архива зна да му је и деспот Стефан присуствовао, пошто су дубровачким посланицима за ту прославу биле издате наредбе да и деспоту честитају „за свадбу његовог сестрића као сина“. Из тог извора се исто види да се млада византијска царска принцеза није удавала само за познатог српског

Мара Бранковић управљала је породичним поседима, водила државне послове и имала свој печат да њиме оверава повеље и мировне уговоре. Када је њен син Ђурађ био код куће, на документима су се заједно потписивали, а њихов печат с ликом лава у ходу био је направљен по угледу на Немањиће

Грб породице Бранковић

кнеза него и за будућег наследника Српског престола.

У време удаје Ирине Кантакузине (доцније у народу познате као Проклетата Јерина) за Ђурђа, она је била скоро дупло млађа од њега и зато у првим годинама њиховог брачног живота нема о њој никаквих изворних података. Не зна се тачно ни где су на Косову младенци живели, али је највероватније да су били с Маром на породичном поседу у Вучитрну.

Да је Мара остала активна у вођењу косовских државних послова и после Ђурђевог женидбе, види се из упутства дубровачким посланицима Николи Гучетићу и Добре Бингулићу који су 1415. године одлазили у посету деспоту Стефану, јер у њиховим инструкцијама пише да треба да посете и Мару Бранковић у Вучитрну. Исто тако у дубровачкој архиви се налази и Ђурђево и Марино заједничко писмо из 1417. у коме је назначено да је дубровачки властелин Никша Соркочевић, закупник приштинске царине, измирио све обавезе према њима.

Византијски цар проси Српкињу

Од свих српских властелинки у целој десетовековној историји Источног рим-

ског царства, једино је кћи Константина Дејановића Драгаша имала част да је запроси византијски цар Маноло II.

Принцеза Јелена Дејановић Драгаш рођена је 1364. године у браку властелина Константина Дејановића с непознатом властелинком која је рано после Јелениног рођења умрла, те је њен одгој и васпитање отац поверио својој мајци Теодори, која је била рођена сестра српског цара Душана. Детињство је провела у утврђеном граду Велбужду покрај ре-

ке Струме, где се у то време налазио двор браће Дејановића, Јована и Константина. Њихов отац, севастократор (високи државни достојанственик) Дејан, господар североисточне Македоније, био је један од најугледнијих велможа из времена цара Душана, коме је цар, осим високе титуле, дао и руку своје најмлађе полусестре.

После очеве смрти, негде између 1358. и 1365. године, браћа Дејановићи се нису делили, него су наставили да својим великим поседима управљају заједно. А наслеђем земаља деспота Оливера Грчичића они су још и повећали обим својих поседа, тако да су крајем шездесетих година XIV века они били просторно највећи међу распарчаним деловима некада моћног Душановог царства.

МАРА ПОСТАЈЕ МОНАХИЊА МАРИНА

Јелени је било само седам година када су 26. септембра 1371. у Маричкој бици против Турака страдали моћни Дејановића суседи, краљ Вукашин и деспот Угљеша Мрњавчевић, што је годину дана касније присилило и браћу Дејановиће и Вукашиновог сина и наследника краља Марка да као вазали прихвате врховну власт турског султана Мурата I, плаћањем годишњег данка и обавезом да му дају војну помоћ када он то од њих затражи.

Два месеца после Маричке битке је умро српски цар Урош V и после тог догађаја су Јеленину баку Теодору, која се у међувремену замонашила и добила име Јевдокија, почели да зову „царица српска“, на шта је по роду имала право.

У првој деценији турског вазалства

Дејановићи су сасвим независно управљали својим поседима и живели у миру. Чак су по старој немањичкој традицији ковали и сопствени новац. После смрти деспота Јована 1378. године, Јеленин отац Константин је постао господар свих њихових поседа. А пошто је већ дуго времена био удовач и није имао мушког наследника, тада се поново оженио. Невеста му је била принцеза Евдокија, ћерка цара Алексија III Комнена и принцезе Теодоре Кантакузин. Била је то

Овај догађај објављујемо уз финансијску помоћ Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Министарства спољних послова Републике Србије

ДЕТИЊСТВО ЈЕЛЕНЕ ДЕЈАНОВИЋ

1 Подаци у вези одгоја и школовања Јелене Дејановић Драгаш не постоје скоро никакви писани подаци, сем белешки да је о њој, осим њене баке Теодоре, бринула и слушкиња саско-угарског порекла, Стела, која је исто била сироче одрасло међу послугом на властeosком двору Дејановића и која јој је била скоро мајчински одана. Јеленино рано школовање је вероватно било слично ономе кроз које су пролазила и остала женска властeosка деца на српским дворovima тог доба. Рано је научила да чита, пише и везе, а бака ју је подучавала и основама грчког језика, јер је Теодора, после смрти свог оца краља Стефана Дечанског, дуго година живела са својом мајком Маријом, која је била Гркиња из побочне линије царског рода Палеолога. Писмености ју је подучавао и духовник инок Кирило Светогорац, кога је при повратку у родни крај после тридесет година исихатског испосничког живота на Светој Гори, њена бака задржала у Велбужду да Јелени буде учитељ и исповедник.

лепа жена, десетак година старија од његове кћери. Али она се тада није преселила код Дејановића, него је за све време свог брака само преко лета долазила свом супругу у Велбужд, док је остатак времена проводила у Константинопољу на двору своје породице, древног византијског царског рода Комнена.

Кобна 1389. година

Почетком 1389. године је умрла Јеленина бака, монахиња Евдокија Немањић Дејановић и то је тешко погодило њену унуку, јер је с њом имала и присност и духовну везу каква се ретко може наћи и с најближима. Те године је дошло и до додатног потреса који је српским земљама 15. јуна донео сукоб с Турцима на Косову. Иако је Косовска битка у војном смислу остала нерешена, Лазарева Моравска Србија после ње није више имала резерви да им се одупире и његова удовица Милица је, као и Дејановић и краљ Марко Мрњавчевић пре ње, морала да прихвати вазалски однос према турском царству.

Пошто је велика турска војска, тог пролећа на путу за Косово, прелазила преко Дејановића територија са хиљадама јаничара и припадника лаке јуришне коњице у строју и стотинама камила у њиховој комори, Велбужани су могли да виде каква је то војна сила, а Јеленин отац Константин морао је да у свом

Изглед српских средњовековних витезова

ПОГИБИЈА КОНСТАНТИНА ДЕЈАНОВИЋА

Први велики потрес после Јелениног доласка у Константинопољ биле су вести у лето 1395. године да је њен отац, Константин, као турски вазал, заједно с краљем Марком Мрњавчевићем, у току Бајазитовог неуспешног похода на влашког војводу Мирчу погинуо 17. маја у бици на Ровинама и да је одмах потом Бајазит преузео њихове поседе да их укључи у своје царство. Поводом очеве смрти Јелена је с мужем у октобру те године приложила пет стотина златних перпера цариградском манастиру Светог Јована Претече за душу свог оца и обавезала се да доврши градњу манастира у кањону реке Јерме, који је Константин као ктитор почео да гради.

ну принцезу Евдокију из тадашње царске династије Анђела. Касније се деспот Ђурађ Бранковић оженио принцем Иреном из царског дома Кантакузина, а његов син деспот Лазар је узео за жену принцезу Јелену Палеолог. Али од свих српских властелинки у целој десетовековној историји Источног римског – Ромејског царства, једино је кћи госпођина Константина Дејановића Драгаша имала 1391. године част да је запроси

владајући ромејски самодржац и она и њен отац су са задовољством прихватили ту понуду.

Венчање у Храму Свете Софије

Принцеза Јелена је са својом девојачком спремом, очевим изасланицима и великом војном пратњом кренула за Константинопољ крајем 1391. године. Са собом је повела и свог духовника оца Кирила и послугу у којој је била и њена омиљена служавка Стела. Покрај манастира Живоносног Источника испред градских зидина њену свадбену поворку је у складу с дрвеним византијским обичајем дочекао цар Манојло и она га је тада први пут видела и поклонила му се. Пошто је био окружен мноштвом својих највиших државних службеника који су јој изражавали добродошлицу, није имала прилике ни да с њим размени бар неколико речи, пре него што је он одјахао ка граду. По његовом одласку, окружиле су је жене високих достојанственика које су је по вековном дворском протоколу преобукле у византијско рухо, указивајући јој поштовање као њиховој будућој царици.

Прво су јој обуле црвене ципеле, јер је то код Византинаца било једно од обележја царског достојанства, а затим пурпурну златом опшивену хаљину, широки златоткани појас и пурпурни огртач са златом извезеним двоглавим орловима. И тако су је поставили на коња за свечан улазак у град. Пошто се тада највећи део очеве пратње повукао, њу је опколила Манојлова царска гарда која је бодро преузела бригу око њене даље безбедности.

Свадбена поворка је ушла у град окружена масама радозналост света која ју је поздрављала клицањем. У престоници је у то време живело око стотинак хиљада људи, што је само десетина од милионског броја житеља у доба цара Јустинијана, но и то је за српску кнегињу била једна грандиозна космополитска метропола која је тотално засењивала њен родни Велбужд. У граду је било око две стотине педесет православних цркава и око сто двадесет манастира.

Њихово венчање је обављено у Храму Свете Софије 11. фебруара **2**

стоном граду дочека и угости турског султана Мурата и његове војсковође и синове. А пошто су у Косовској бици страдали и кнез Лазар и турски султан Мурат, новим султаном је одмах потом проглашен његов најстарији син Бајазит, чији владарски надимак је био Илдирим, што значи „Муњевити“. Он је додатно ограничио самосталност Константинове управе над његовим поседима тако што је своје војне посаде почео да размешта по тврђавама широм његове државе.

У то време је Јелена Дејановић са својих двадесет пет година већ била одрасла девојка, и о детаљима њене просидбе и удаје за Византијског цара Манојла II Палеолога говоре ромејски хроничари XV века Сфранцес и Халконкондил, који цитирају неке старије изгубљене изворе. Но пре него што се окренемо њиховим записима, важно је поменути да се у првим вековима Источног римског царства византијски самодршци нису женили страним принцезама, јер их нису сматрали достојним да би могле да постану ромејске (византијске) царице.

Византијски аутократски цареви из тих времена су с висине гледали на суседне народе и владаре, сматрајући их варварима који су, и поред прихватања хришћанства и византијске културе, ипак били и војно и културно далеко испод њих. Али како је царство слабило, и они су из политичких потреба с временом почели да се одричу свог поноса и да понекад узму за жену и неку странкињу.

Почетком XII века кад је на Балкану почела да расте моћ српских владара, долазило је до разних политичких бракова између српске феудалне аристократије и ромејских принцеза. Син жупана Немање и први српски општепризнати краљ Стефан Првовенчани узео је за же-

Кула Бранковића код Требиња

1392. године и по изласку из цркве крунисани брачни пар је засут златницима које је огромна окупљена маса света радосно сакупљала, кличући им, док се царска поворка враћала у двор Влахерне за припремљено славље.

Јелени је после венчања требало времена да савлада строга и сложена правила византијског дворског церемонијала и да упозна своју нову породицу, али јој је муж у свему свесрдно помагао, делећи с њом не само детаље њених дужности као царице, него и проблеме у

МАНОЈЛО II - СРПСКИ ЗЕТ

Јеленин просац, цар Манојло II Палеолог, још је за живота свог оца цара Јована V Палеолога био његов савладар, а после очеве смрти у фебруару 1391. године је остао сам на државном трону. И његова држава је у то време била у вазалском положају према Отоманском царству, јер су јој од територија биле остале само престоница Константинопољ, град Солун и полуострво Пелопонез. А пошто је Манојло у четрдесет првој години живота још био нежења, он је тада одлучио да због чврстих веза са српским православним суседима на Балкану запроси Јелену Дејановић Драгаш, јер је она била из породице родбински уско повезане са некадашњом моћном српском династијом Немањића, а њен отац познат као један од најугледнијих српских велможа постнемањићког доба.

Бранковићев новац

ВЕНЕЦИЈА ЗОВЕ БОСАНЦЕ У ПОМОЋ

У борби с богатим, живавим и превејаним непријатељем, Млетачком Републиком, Јела се није могла ослонити ни на кога. Њени пријатељи Дубровчани су били у тесном пријатељству с Млечима, а њен брат Стефан и с Млечима и са Угарима.

У току Јелине борбе с Млетачком републиком против ње је отворено иступио и босански војвода Сандаљ Хранић, коме је Венеција за помоћ понудила или по хиљаду дуката годишње или три хиљаде одједном.

управљању царством и на унутрашњем и на спољном плану.

Јелена рађа наследника царске круне

Десет месеци после венчања, 18. децембра 1392. године, царица Јелена је Манојлу родила сина и престолонаследника, коме су дали име Јован по бившем цару и Манојловом оцу. Непуне две године касније родила му је и другог сина коме су дали име Константин, по Јеленином оцу Константину Дејановићу Драгашу. По свим етичким мерилима Јеленин и Манојлов брак био је изузетно успешан и служио је као пример свима у њиховом царству. Обоје су били веома религиозне и сталожене особе. У току њиховог складног двадесеттворогодишњег брака родила му је десеторо деце, осам синова и две кћери, али су два сина и две кћери помрли у детињству, док је шест синова наставило династичку традицију некад сложну, а некад и у политичким сукобима.

Крајем зиме 1395. и 1396. године тадашњи царев изасланик у Угарској Манојло Филантропин донео је у престоницу добре вести да ће доћи до новог крашког рата у коме ће заједно са Угарима против Турака кренути и војске из Француске, Бургундије, Влашке, разних немачких државица и витешког

реда Хоспиталаца. У Константинопољу је та вест дочекана с великом радошћу, која је трајала све до јесени, кад је стигла нова вест да је 25. септембра те године султан Бајазит ту хришћанску војску од око сто хиљада крсташа потукао у бици код Никопоља и да се уз њега против крсташа срчано борио и одред српске коњице под командом кнеза Стефана Лазаревића.

После тог успеха Бајазит је заузео Атину, опљачкао Пелопонез и од Млечана отео Аргос. А његова истовремена блокада Константинопоља била је таква да је граду са светом остала само поморска веза. У великој кризи цар Манојло је преко

изасланика слао молбе за помоћ широм Европе, али су се на његове апеле једино одазвали Млетачка Република са својим бродовљем, француски краљ Карло VI са одредом витезова предвођеним маршалом Бусикоом и 12.000 златних франака и град Сијена с донацијом од 500 златних флорина.

Манојло и Јелена траже помоћ запада

Француски одред се искрцао у Константинопољу тек у лето 1399. године, но његових шест стотина оклопника са хиљаду наоружаних штитиноша и око хиљаду стрелаца-пешака ипак су успели да пробију турску опсаду града и потисну Бајазитове снаге даље од градских зидина.

Пошто се на терену упознао с ратном

ситуацијом око ромејске престонице, маршал Бусико је саветовао цара Манојла да заједно с њим крене на Запад и тамо тражи војну помоћ од Венеције, Ђенове, Француске, Шпаније, па чак и Енглеске, која је за Ромеје тога доба била на крају света. Размисливши добро о том предлогу и посаветовавши се о томе са женом, цар Манојло II Палеолог је коначно одлучио да га прихвати. Но, пре него што је пошао, управу над престоницу је у свом одсуству поверио синовцу Јовану VII, господару града Силимврије с којим је раније имао сукоба, али с ким се недавно помирио. А да царица Јелена и њихова деца не буду заробљени у случају да Константинопољ падне у Бајазитове руке док је он одсутан, све их је повео са собом да их остави на Пелопонезу, у граду Мистри код свог млађег брата Теодора, који је тамо владао у царевом име као деспот. Пошто је и Морејска деспотовина била изложена турским нападима, за сваки случај се договорио и с Млечанима да у случају турског освајања Пелопонеза, њихови бродови на време пребаце његову породицу у Венецију.

Константин најдражи син

Из многих акција царице мајке Јелене јасно се види да јој је Константин од свих њених преживелих синова био најдражи, јер је тада она, насупрот број-

Ђурађ Бранковић

ним покушајима поборника њеног сина Димитрија да он наследи царски трон, хитно послала на Мореју његовог најмлађег брата деспота Тому, где се у то време налазио Константин, да он тамо буде изабран за цара, што се и десило 6. јануара 1449. године у Мистри.

Константин је у престоници примљен са слављем, јер је већ имао репутацију успешног ратника и спретног државника. А мајци је био миљеник и зато што је од свих њених синова и по изгледу и карактерно највише личио на њеног оца, по коме је и добио име Константин.

Одмах потом царица мајка је покушала да покрене процес којим би се Константину, који је већ седам година био удовац, нашла достојна супруга. Али снага ју је већ издавала, јер почетком 1450. више није била у стању ни да се дигне из постеље. Умрла је стојички и са осмехом 23. марта 1450. године и сахрањена је уз супруга, цара Манојла II, у константинопољском манастиру Христа Пантократора.

Трећа Лазарева кћи

Јелена Лазаревић Балшић је била трећа кћи кнеза Лазара Хребелановића и кнегиње Милице. Рођена је између 1366. и 1371. године, а 1386. је удата за Ђурађа Страцимировића Балшића. И њен брак, као и брак њене старије сестре Маре, у основи је био политичке природе, јер је

удајом својих кћери кнез Лазар оствари-вао државне потребе Србије за савезништвима са суседном српском и страном властелом после пропасти Душановог царства.

У детињству је имала веома добро образовање на очевом двору у Крушевцу, које су брижно надгледали васпитачи кнежевске деце епископ Данило и мајчина дворкиња и даља рођака Јелена, ћерка Војихне, господара Дrame, и жена велможе Угљеше Мрњавчевића, која се

врати све од његовог наслеђа што су им догле Млечани преотели.

Да би повратила области које су већ потпале под млетачку власт, одлучила је да подигне устанак, на шта јој је млетачки капетан у скадарској тврђави Донато да Порто по гласнику поручио да пази шта ради. Но, њу то није зауставило, јер је 1405. године до устанка заиста и дошло. Прво се Скадар одметнуо од млетачке власти, па онда и Дриваст, с најавом да за господара једино признаје Је-

МЛЕТАЧКА ПОТЕРНИЦА ЗА ЈЕЛОМ И БАЛШОМ

Почетком лета 1405. године млетачка флота је Бојаном допловила до самог Скадра, где су њихови поборници у граду организовали побуну у прилог млетачкој власти у којој су Јела и њен син једва изнели живе главе и побегли у Дриваст. Млетачке власти су тада понудиле хиљаду дуката годишње ономе ко им буде предао живе госпођу Јелу и њеног сина Балшу III. Почетком септембра те године, и Дриваст је пао у млетачке руке, и они су подигли уцену на Јелу и њеног сина на две хиљаде дуката годишње. Те године је Балша напунио осамнаест година и мати га је прогласила владарем Зете, али је она и даље руководила и државним пословима и отпором против Млечана.

Јелена Балшић

по мужевљевој смрти, после Маричке битке 1371. године, замонашила под именом Јефимија и избегла из Сера код Лазара и Милице да им буде од помоћи с децом и у управним пословима на њиховом крушевачком двору. Јефимија је била високо образована жена, са знањем и грчког и латинског језика, која се и сама бавила књижевним радом и која је својим интелектом, искуством и мудрошћу много допринела широком образовању Лазареве деце.

У прво време после своје удаје, Јела је, као и остале српске властелинке тог доба, живела сасвим у сенци свог мужа. А Ђурађ Страцимировић Балшић је и после разлаза између деспота Стефана и браће Бранковића остао веран брату своје жене у наставку те рођачке кавге. То се јасно види по томе што је, када се деспот Стефан у јесен 1402. са сестром Оливером, братом Вуком и тринаест праћалаца појавио у Улцињу на галији Франческа Гатилузија, срдечно примио женине рођаке и дао Стефану тринаест копланика да му помогну у борби са Ђурђем и његовим турским најамницима на Косову.

Пошто је Стефан код Јеле и њеног мужа у Улцињу оставио сестру Оливеру са својим саветником, дервишем Аидином, који ју је ослободио из татарског ропства, он је с братом Вуком кренуо да спасава своју деспотовину од сестрића Ђурђа и његових турских најамника.

Борба Јелене Балшић с Млечанима

Јела излази у први план политике Балшића тек почетком априла 1403. године, када је њен муж Ђурађ Страцимировић изненада умро. Она је остала удовица с малолетним сином Балшом III и била одмах приморана да преузме сукоб с Млетачком Републиком, који је око њихових приморских градова већ отпочео за живота њеног мужа. Тада јој је било око тридесет пет година и била је не само у пуном сјају своје лепоте и зрелости него и владарске упорности да свом сину по-

линог сина Балшу.

Пошто се устанак проширио, Јела је од Дубровника тражила помоћ у оружју, на шта су јој се градски оци извинили са објашњењем да им је жао пошто су с Балшићима увек живели у љубави и пријатељству, али је моле да у тим околностима не тражи оружје од њих, јер су они и Млечанима пријатељи.

У току Јелине борбе с Млетачком републиком, против ње је отворено иступио и босански војвода Сандаљ Хранић, коме је Сињорија (влада Млетачке републике) за помоћ понудила или по хиљаду дуката годишње или три хиљаде одједном.

У марту 1406. године млетачки посла-

ник се жалио султану Сулејману у Едирну о проблемима које Млетачка република има због госпође Јеле Балшић и њеног сина. Но, Јела се није поколебала. Кад је видела да се ни на кога од околне српске властеле не може ослонити за помоћ, она се обратила Турцима. Они су јој изнајмили нешто најамника из Скопља, али је после краћег времена морала да их отпусти јер није имала пара да их даље плаћа, а и Млечи су је надмудрили шаљући султану велики поклон да јој даље не помаже.

Конечно, када су Млечани већ имали под својом влашћу Бар, Будву, Дриваст,

Скадар и Улцињ, њен брат деспот Стефан се умешао у њену кавгу с предлогом да се она измири с Млечанима на основу првобитног стања. Млетачке власти су то одбиле и заузврат једино обећале да су спремне да је са сином приме под своје окриље и да им обезбеде пристојно издржавање. Јела је одбила ту понуду и пред крај 1406. њени посланици су тражили од Венеције да им се врате Будва, Дриваст и рента од хиљаду дуката годишње, колико су некад Млечи давали њеном мужу. Тада је влада Млетачке републике почела да се ценка, с понудом — или Будва или хиљаду дуката годишње, што њени представници нису могли да прихвате. А кад је један од њих

тражио да му дозволе да се види с Јелом ради нових упутстава, лукави Латини су одмах одговорили да ће у том случају преговори морати да опет почну из почетка.

Мукотрпни преговори

У јуну 1407. године Јела и млетачки преговарачи су на рецици Железници код Бара дошли до могуће погодбе о миру по којој би Балшићи дали Млечанима на управу земље у Доњој Зети, сем Забојане, ако би они вратили Јели Будву са околином, уз то да за такав договор гарантују деспот Стефан, Мара Бранковић и Балшин таст, кнез Никола Топија. Те године Јела жени сина ћерком властелина Николе Топије, Маром. Потом су Јелини преговарачи заједно с посланицима Маре Бранковић и деспота Стефана отишли у Венецију да изнесу да она и њен син не би могли да дуго одрже такав мир и да стога млетачки услови треба да буду побољшани.

Влада у Венецији је на то одговорила да је спремна да за љубав деспота Стефана Јели понуди и Воиштицу, недалеко од Будве, с њеним соланама, хиљаду и пет стотина дуката годишње и млетачко властелинство. Пошто је Јела одбила да прихвати те услове, преговори су пропали, а рат је настављен. Тада су Млечани понудили Сандаљу Хранићу да упадне у Зету на њихов рачун и за то му понудили Будву, а он је тражио и Будву и Бар, што, пак, њима није одговарало, те је стога и тај план пропао.

У мају 1408. године дошло је и до трећих преговора између Јеле и Млетака. Посланици обеју страна, после доста ценкања, сложили су се да се мир може склопити тако што би Млечи Јели дали Будву са околином од ртачке цркве до Паштровића, Љуштицу, све солане и хиљаду и пет стотина дуката годишње. ■

Манастир Бешка, где је живела Јелена Балшић

ВЕДРА СТРАНА СВЕТА

АФОРИЗМИ

Њихови политички апетити су задовољени. Докопали су се скупштинског ресторана.

Косово је Србија у временској прогнози. У политичкој прогнози није.

Живот је као интимни однос. Никад није довољно дуг.

Посланицима је изречена мера удаљења. Непотребно, јер то што раде далеко је од памети!

Не само земља. И Галилео се окретао.

Телевизија додаје килограме. Зато су на ТВ-екранима сви грађани Србије ухрањени.

Владајућа партија и изборна комисија поручују: Уједињени можемо све!

Трнов венац се после смрти претвара у ореол.

Полиција снима протесте опозиције. Код нас опозиција и служи за сликање.

Све који су дали животе за данашњицу, искрено жалимо.

Земља је у почетку била безоблична, усијана маса. Зато и верујем да су Срби народ најстарији.

Посланици могу да утичу на вођење политике, колико и метеоролози на време.

Осим мечки, никоме није до игре.

Није највећи проблем што су лагали. Већ што смо им ми веровали.

И Христос је променио веру.

Колико је новца потрошено на службене путеве, могли су да буду изграђени сви ауто-путеви.

Радници су имали власт у прошлом систему. Сада владају нерадници.

Не могу да спавам због гриже савести. Шта сам све пропустио да стекнем, а могао сам.

Да би се једни пењали, други морају да се сагињу.

Будимо људи! Најтеже је да будемо оно што јесмо.

Ко ради за више људи, није сам.

Не сећам се шта сам последњи пут јео. Али памтим да данима нисам јео.

Да би некога упознао, дај му власт. А да ли постоји и неки други начин да упознамо хуље?!

Ко се попео на врх, не види оне доле.

Математика је егзактна наука. Осим кад се сабирају гласовима на изборима.

Човечанство напредује. Према свом крају.

Најбоље је бити будала у маси. Нико не може да те препозна.

Шта све неславно нису урадили, да би постали славни!
Некад: Драг ми је Платон, али ми је истина дража. Данас: Драга ми је истина, али ми је плата дража.

Сатиричне приче и афоризми Александра Чотрића

Узрочно-последична веза. Они су се обогатили преко ноћи, а ми сиромашимо годинама.

Проналазак атомске енергије. Да ли је то напредак, или назадовање људског рода?

Ко је цео дан политички ангажован, нема времена за размишљање.

То није политички логично, а није ни морално. И баш зато ће тако да ураде.

Вођа не може све да држи у глави, али се труди да све држи у рукама.

Медицина је толико напредовала, да је све даље од болесног човека. Најгрлатији су ушли у скупштину. У клупама сада седи много грла. Видео сам да многи људе више не живе лоше. Био сам на гробљу.

Где нема закона, има много судија.

Кажњавају оне који продају своје тело. Оне који продају душу – награђују.

Живимо у екстремном потрошачком друштву. Целу плату потрошимо за три дана.

Написао је књигу. И сад има написмено да је неписмен.

Многи делови земље су под вођом.

Непоштен се најлакше уклопи у свако друштво.

Дозвољена је слобода кретања. Идите, да вас наше очи не виде!

Целог живота је поштено живео, што је доказао и својом смрћу. Умро је од глади.

Све нам иде по плану. Наших непријатеља.

Прихватио бих да сви будемо једнаки. Али да се за то не залажу најгори.

Најразорнија паклена машина на нашим просторима је телевизор.

Побегли су из загрљаја руског медведа. У канце америчког орла.

САТИРИЧНЕ ПРИЧЕ

ДОБИТНИК ТРАНЗИЦИЈЕ

Бранислав Ерић је успешан, богат, перспективан, способен и веома заузет човек. Он је добитник транзиције и не може да се пожали на приходе који долазе с више страна. Има тридесет пет година, а осам се налази на челу компаније која производи алкохолна и безалкохолна пића и бави се спољнотрговинским пословима. Бранислав је завршио два факултета, говори три језика, пропутовао је свет и поседује више вредних некретнина и возила. Заиста је ангажован, јер свакога дана ради најмање по 12 сати.

Бранислав је тог новембарског дана дошао у свој кабинет у уобичајено време, око осам сати ујутро. Најпре је на компјутеру прегледао пословна писма која су ми стигла путем електронске поште. Одговорио је на свих осам писама, од којих су нека била упућена из далеких земаља света – Бразила, Кине и Вијетнама.

Затим је преко скајпа разговарао с пословним партнером из Русије који је заинтересован да увезе пића Бранислављеве компаније.

Пошто се начелно договорно са Артјомом Ковалевићем из Санкт Петербурга, Бра-

ће од родитеља добити прекоре да сам неспособан да пронађем посао и гунђање да више не могу и неће да ме издржавају. И без сата, свестан сам да ми време неповратно пролази.

да знам радим на компјутеру, да имам возачку дозволу. Да ми траже, положио бих и за свемирски брод. Одлазим на заказане разговоре у предузећа. Тамо уверавам чланове комисије да сам комуникативан, да имам радне навике, лидерске амбиције, да сам вољан за учење и да сам спреман да слушам глупље од себе. Похађам курсеве за стицање разних вештина, али за посао се тражи вештина коју ја не поседујем. То је вештина подмићивања.

Од кандидата се не тражи да имају везе с послом, него рођачке и страначке везе. Нудили су ми да радим у руднику, на клању пилића, обради камена, постављању мина, поправци комбајна, али шта ћу када то не знам да радим.

– Шта си по занимању? – питају ме кад конкуришем за неки нови посао.

– Доктор астрономије – одговорим поносно.

– Да ли знаш да правиш хороскопе? – често ме питају они који замене астрономију и астрологију. – Можда бисмо у том случају могли нешто и да нађемо за вас

– Не, ја се бавим озбиљном науком.

– Е, ко ти је крив, што си толико учио? – сахране потенцијални послодавци сва моја надања.

Једноставно, нисам рођен под срећном звездом!

ПОМОЗИТЕ МИ, ДОКТОРЕ...

У пространу и врло лепо уређену ординацију на првом спрату чувене клинике у граду Цофингену, на чијим снежно белим

зидовима су били урамљени портрети Зигмунда Фројда, Карла Густава Јунга и Ериха Фрома, ступио је тог јутра један човек по препоруци.

Чувени швајцарски лекар, професор универзитета, оснивач клинике и његов нови пацијент су се срдечно поздравили. Пошто су укратко попричали о времену и природним лепотама Швајцарске, прешли су на онај део разговора због којег су се и срели.

Докторе, само ви ми можете помоћи. Чуо сам да сте врхунски психијатар, а мени баш такав треба. Имам великих проблема – у даху је говорио тридесетогодишњак пријатног изгледа, маркантних црта лица и дубоког, мужевног гласа. Само по очима које су се колутале врло брзо и у свим правцима, могло би да се закључи да посетилац није најбоље.

Драго ми је ако могу да вам помогнем. Реците ми о чему је реч, на шта се жалите? Какве здравствене проблеме имате?

Велике. Докторе, причам потпуно нелогичне и неповезане ствари. Данас говорим једно, сутра сасвим супротно. Постао сам дрска варалица, а још се притом и смејем. То је постала моја друга природа. Патолошки лажем, а не трепћем, па то није нормално, сложићете се – „отворио“ се посетилац. – Свакога дана изговарам најгоре могуће неистине. Докторе, схватите да не верујем ни самом себи. Мељем небулозе и

ПРВАЧЕ

нислав је успоставио видео везу преко вотапа са Луђијем Марконијем из италијанског града Винћенце од кога планира да купи постројење за дестилацију алкохолних пића.

Пошто му се Герхард Тухел из Волфсбурга није јавио на телефон, јер је, вероватно, био на на састанку, Бранислав му је послао СМС поруку којом га пита – да ли је одлучио о заједничкој куповини једне пиваре у Македонији?

Више среће имао је кад је вајбером позвао број мобилног телефона Јоргоса Стефанидиса из Солуна, који треба да му испоручи вештачке мирисе и ароме за пића.

Бранислав је тог новембарског дана контактирао с више од педесет пословних партнера.

Опет, међутим, није имао времена да се чује са својим родитељима – Бошком и Славицом, професорима у пензији. Можда би их и позвао, али не зна са сигурношћу у којем дому за старе се они налазе. Бранислав се нада се да су живи и здрави, као што су били пре три године. Да нису добро, неко би му то већ јавио.

ЗВЕЗДА

Данас ће се навршити десет година откако тражим посао. За верност бироу рада нећу, нажалост, добити позлаћени сат са угравираном посветом. Зато ћу код ку-

– Време ти је да зарађујеш, да купиш стан, да се жениш и добијеш децу – то сам принуђен да слушам свакога дана од мојих брижних оца и мајке.

А све може да ми се пребаца, осим да не тражим посао. Свакога дана јављам се на огласе у новинама, телевизији, радију, интернету... Уз диплому о завршеном школовању и остале документе прилажем доказе да говорим три страна језика,

ЛОГИКА

Два и два су одличан пет. Знање је ноћ. Црно је бело, јер у супротном – црно ти се пише! Земља је коцка, а коцка је бачена. **2**

Сви су равноправни, осим оних који то нису.

Закон важи за све, осим за оне који га доносе.

По ноћи која траје деценијама, дан се познаје.

Почетак је на крају, а крај не постоји. Уторак је у недељу, значи не ради се. Данас овако, сутра онако, прекосутра никако...

Не – значи да, а да значи – можда. Можда значи ништа. Ништа, то је све.

Храбре прати срећа, а паметне прате телохранитељи.

Пут до пакла поплочан је обећањима о рају.

Мање је веће. Ко може мање, може и више. Мање-више.

Што може овде, не може тамо. Хоћу кад нећу, а нећу кад не могу.

Цару – и царево, и божје. Није јасно, ако свако разуме.

Кад се шалим, онда сам најозбиљнији. Магла је најскупља и може бесконачно да се продаје.

Не желим другоме, оно што желим се-

би. Постоји само прво лице једине и, понекад, прво лице множине. Остала лица су сумњива.

Бог постоји када је то потребно. У почетку је била парола.

Вештина могућег је када мислиш да си све могућ.

Нећу са њима, ако они неће с нама. Из неправда може настати право и све друго.

За све сумњиве важи претпоставка кривце.

Кад ћуте вичу, кад вичу ништа не кажу.

То је логика у политици!

ПРОМЕНЕ

Ако Марко дође уместо Јанка, Јанка ћемо да преместимо на Марково место.

И шта смо онда урадили? Ништа, све остаје исто. Зато ја мислим да је много боље да Марко иде Рајково место, а да Рајко замени Јанка.

Еј, бре, људи, зашто сте толико неозбиљни? Мислите да ће неко да вам верује да заиста нешто мењамо ако правимо такву кадровску комбинаторику. То је сјаши Курта, да узјаше Мурта. То што обојица предлажете је чиста формална и козметичка промена. Суштинска промена је једино да Рајко замени Марка, који би у том случају мењао Јанка.

Дозволите и мени да кажем коју. Одбијам с индигнацијом да учествујем у оваквом кадровисању. То су промене с циљем да се ништа не промени. Нама су потребне свеобухватне, системске и суштинске реформе. Морамо да причамо озбиљно на ову тему. Зато имам

конструктиван предлог. А то је да Јанко мења Рајка, који ће ускочити на Марково место. Само ово је велика промена на боље коју народ од нас очекује.

Полако, полако – покушавао је премијер да стиша узбуркане страсти међу члановима кабинета – имам и ја нешто да кажем. Ваша дискусија је јалова и не води ка решењу. Ја имам конкретан предлог. А то је да Марко остане на Марковом месту, Јанко на Јанковом, а Рајко на Рајковом.

Извините, а у чему је та најављена епохална промена? – питао је заменик премијера.

У томе што смо обећали промене, а сад од тога одустајемо. Променили смо се, и то из корена!

РЕЗУЛТАТИ

Дуговања јавним предузећима су енормна. Више од четири милиона људи није у време платило струју, воду, телефонске услуге, одношење смећа – започео је премијер састанак са директорима јавних предузећа. – На састанку који смо одржали прошле недеље наредио сам да се предузму ригорозне и хитне мере против дужника, па тражим извештаје шта је предузето.

Ми смо против оних који више година не плаћају струју предузели оштре мере – први се за реч јавио директор Електропривреде. – Први корак је искључење струје. Други је да им се, на име дуговања, одузимају технички апарати, пошто им без струје ионако ничему не служе. Највећим дужницима се плене куће и станове, а онима који немају у власништву ни једно ни друго, одузимају се кревети, столови, столице, есајџ, наочари, лекови, средства за хигијену, чарапе и гаће.

А шта сте урадили ви у области јавног превоза? – питао је премијер челника највећег транспортног предузећа.

Од пре неколико дана у аутобусе улазе

специјалне јединице командоса у маскираним униформама. Они својим циповима „хамерима“ блокирају аутобусе, опкољавају возила, улазе у њих кроз прозоре и отворе на крову. Све путнике легитимишу – реферисао је министар. – Ако неко пружа отпор, шаљу га у ургентни центар, а оне које затекну без карте, приводе судији за прекршаје који их шаље директно у затвор.

Шта сте предузели ви у водоводу? –

премијер је погледао према првом човеку јавног водовода.

Прекидамо довод у зградама у којима станари не плаћају рачуне. У једном солитеру где смо то урадили избио је јуче пожар и изгорело је шест спратова. То ће им бити добра опомена за будуће. Сада не платише иду на реке и доносе воду у кофама и кантама, а неки су почели да копају бунаре.

Нека их, нека копају! – прокоментаришао је премијер.

Какве је то дало резултате – упитао је министра финансија.

Резултати су велики. Могу да се виде, а могу и да се чују.

Како то мислите, да се чују? – премијер је подигао леву обрву, накривио је главу и оштро погледао у министра.

Министар је без речи устао, пришао прозору, отворио га и руком показао на реке љутих демонстраната који су захтевали хитну оставку владе.

ПРОМОЦИЈА

Дуго и темељно сам припремао представљање моје књиге прича. Писао сам приче пуних пет година и сматрао сам да ће труд бити узалудан, ако први сусрет с читаоцима не буде достојан величине дела која сам створио. Написати књигу само је пола посла. Друга половина је маркетинг.

Одлучио сам да будем сам свој пи-ар. Водио сам рачуна о свим детаљима. Месећ дана унапред знало се да ће промоција бити у великој сали Културног центра у нашем граду. Најпре сам разговарао с уредником програма која је прихватила да отвори вече и најави учеснике. Затим сам се договорио с књижевним критича-

рима који су пристали да у планираном термину говоре о књизи. Наручио сам у штампарији 50 плаката са мојим ликом које сам излепио по дрвећу, бандерама, металним оградама и зидовима.

– Опет неки избори – гуњали су пензионери који су ме затицали на мердевинама и у крошњама дрвећа.

Добио сам и 500 одштампаних позивница које сам делио свима које сам виђао тих дана.

– Да није позив за мобилизацију – питао ме је комшија Пеђа који је био добровољно упућен у ратове које нисмо водили.

Остатак позивница сам послао поштом. Нисам ништа препуштао случају, па сам на промоцију људе позивао и телефоном, СМС порукама, порукама електронске поште и телефаксом. На мојем профилу на Фејсбуку и Твитеру објавио сам информацију о толико чеканој промоцији. Гостовао сам на локалној радио станици и причао да ће књижевно вече бити феноменално. У нашем седмичном листу изашао је приказ књиге и најави промоције.

И, конечно, дошао је и тај дан. Био сам нервозан и раздражљив како ће да протекне књижевно вече.

Вече је било феноменално организовано. И сигурно би то био мој животни тријумф, да је бар неко био у публици.

AUTOR: MIROSLAV CVET- KOVIĆ	NENASE- LJENOST, OPUSTO- ŠENOST	GRADIĆ NA ZA- PADNOJ MORAVI	ČUVENA FRANC. MODNA KREATOR- KA	UVIJEN PRAMEN KOSE, KOVRDŽA	PRIPAD- NIK STAROG GRCKOG PLEMENA	FRANCU- SKI HRO- NIČAR IZ 9. VEKA, ADO															
ODAKLE, IZ KOG PRAVCA																					
ZABAVA, RAZONO- DA																					
ZA KRATKO VREME, UBRZO																					
SLIKAR ARALICA																					
PESNIK SRPSKIH NAR. PE- SAMA PO- DRUGOVIĆ								GLUMAC SA SLIKE													
ENAKOV POTOMAK (BIBL.)																					
ENGLJSKI REŽISER, DEJVID				NIŠ PEVAČ GRUPE "DIP PARPL"				OKAME- NJENI RAKOVI (GEOL.)	TOK REKE SA SVIM PRITOKA- MA (MN.)	TROPSKA BILJKA MIRISNOG PLODA	EVENTU- ALNO (SKR.)	GAUS	BETOVE- NOVA KLA- VIRSKA SONATA	CENTRAL- NI ORGAN KRVOTO- KA							
U REDU (ENG.)					GRAD U NEVADI LIK IZ GE- TEOVOG ROMANA																
SIMENS		HEMIČAR RUŽIČKA ŠAHOVSKA FIGURA, PEŠAK										PRIMER (SKR.) OGRLICA, NISKA									
TRGOVIN- SKO PRE- DUZEĆE (SKR.)			MESTO U SREMU ZLATNI (SKR.)								NACIO- NALNI (SKR.) TOPOLA										
POSTATI GRBAV, PO- GURITI SE																					
PLAKAT, AFIŠA (ENG.)																					
ONI KOJI SE BAVE POLITI- KOLOGI- JOM																				JEDNO- CIFRENI BROJ	
LIČNA ZAMENICA			MEDIKA- MENTI PRŽENI, KOLUTIĆI KROMPIRA								UZVIK BOLA ITALIJAN. PEVAČ RA- MACOTI										
SUMPOR		MADIJE, VRADŽBI- NE OTAC (MAĐ.)										NOVA ERA UGAŽENA STAZA U SNEGU, PRTINA									
VOJNIČKI HLEB (TUR.)					VOJNI INSTITUT PORESKA UPRAVA (SKR.)			KUGLAŠ ANTAL ANKONA													
EKONOM- SKO-PRO- PAGANDNI PROGRAM (SKR.)				VRSTA PECIVA PAGINA						JANIČAR- SKI ODRED (TUR.)											
RUSKI MI- STIK I PU- STOLOV, GRIGORIJ											STAMBE- NA JEDINICA										